

SZEREDA. ORIGO

Havonta megjelenő ingyenes programmagazin

Helytörténeti évfordulók 2013

- 1956 Erdélyben: Politikai eltértek életrajzi adattára** / szerk. Dávid Gyula – Kolozsvár: Polis Kvk., Erdélyi Múzeum Egyesület, 2006
- Békésvármegye tíz éve** – Gyula, 1929
- Bíró Vencel, dr.:** Altorjai gróf Apor István és kora – Kolozsvár: Minerva, 1935
- P. Boros Fortunát:** Csíksomlyó, a kegyhely – Csíkszereda, 1994
- P. Boros Fortunát:** Az erdélyi ferencrendiek – Cluj-Kolozsvár: Szent Bonaventura Ny., 1927
- Csíki Lapok** – Csíkszereda, 1889–1944
- Csíki Hírlap** – Csíkszereda, 1912–1916.
- Csíki Néplap** – Csíkszereda, 1931–1944
- A Csíkszeredai Takarékpénztár Részvénytársaság Emlékkönyve fennállásának 25 éves jubileuma alkalmából** – nyomtatta Szvoboda Miklós könyvsajtója – Csíkszereda, 1908
- Endes Miklós:** Csík-, Gyergyó-, Kászon-székek (Csík megye) földjének és népének története 1918-ig. Budapest, 1994
- Erdélyi Magyar Évkönyv 1918–1929. I. évf.** (szerk. Dr. Sulyok István és Dr. Fritz László). Juventus Kiadás, Kolozsvár, 1930
- Erdélyi Monográfia** (szerk. Várady Aladár és Berey Géza). Gloria, Satu Mare, 1934
- <http://csiksomlyo.uw.hu/>
- Erdélyi szemmel** (az Erdélyi Magyarok Ausztriai Egyesületének lapja) 2012/29. sz.
- P. György József:** A ferencrendiek élete és működése Erdélyben – Kolozsvár, 1930
- Hargita Kalendárium**, 1981
- Jakubinyi György, dr.:** A szentek nyomában Erdélyben – Kolozsvár: Verbum, 2009 – Harmadik kiadás
- Magyar Életrajzi Lexikon.** Elektronikus dok. (PC CD-ROM) Arcanum, Budapest, 2001
- Magyar Katolikus Lexikon** – Szent István Társulat, Budapest
- Magyar színházművészeti lexikon** / Főszerk. Székely György – Budapest: Akadémiai Könyvkiadó, 1994
- Magyarország és a Külföld** – Budapest, 1900. ápr. 20., 4. sz.
- Miklós József:** Csíki lexikon – Csíkszereda, 2004
- MTI archívum 1887–1949, mti.hu**
- Nagy András, dr.:** Lót visszanéz – Csíkszereda: Pallas-Akadémia Könyvkiadó, 2001
- Nagy András, dr.:** Városkép és ami hozzá tartozik – Csíkszereda: Pallas-Akadémia Könyvkiadó, 2006
- Nagy P. Zoltán:** Címerem: fény és árnyék – Csíkszereda, 2008
- Országgyűlési almanach**
- Pál-Antal Sándor:** Áldozatok – 1956 – Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2006
- Romániai magyar irodalmi lexikon** – Kriterion Könyvkiadó, Bukarest – Kolozsvár, 1981–2010 – 1-5/2. kötet
- Szabó Menyhért:** Kain Albert vasúti alagútépítő – Tanulmány
- Székely seregszemle:** Lustrum/ szerk. Rugonfalvi Kiss István – Debrecen: Lehotai Pál Könyvnyomdája, 1940
- Szinnyei József:** Magyar írók élete és munkái. 1-14. Köt. Bp. 1891–1914.
- Szöcs János:** A Mikó-vár története – Csíkszereda, 2005
- Tivai Nagy Imre:** Emlékezés régi csikiakról – Csíkszereda: Csíkszereda Kiadóhivatal, 2009
- Túros Endre:** Gyermekotthonok a szocializmusban – Tanulmány
- Tófalvi Zoltán:** Fodor Pál és az erdélyi kérdés – Tanulmány
- Új magyar irodalmi lexikon.** 1-3. Köt. Bp. 1994
- Vofkori György:** Csíkszereda és Csíksomlyó képes története – Békéscsaba, 2007

Kedves Olvasó!

Az évről évre megjelenő és megújuló *Helytörténeti évfordulók* a szereda.Origó programmagazin különszáma. A kiadvány, amelyet most kezében tart, egyetlen célt szolgál: a közösség emlékeit az enyészettől megóvni.

A „mennyre rohanó ez a világ!” immáron egy vastag köz-helynek számít, ezért érdemes elgondolkozni a jelenségen, hiszen minden és mindenki erre emlékeztet. A külső, változtathatóknak tartott körülményeken kívül, sajnos, ami bennünk zajlik, az ugyanígy a rohanás törvényének engedelmeskedik. Ilyenkor, mint az igazi csapdahelyzetek általában, szinte ajánlja magát a „megoldás”: az élet-sebesség felvételéhez valamitől meg kell szabadulni, valamit magunk mögött kell hagyni. Ártalmatlannak tűnik, de ilyenkor a legegyszerűbb figyelmen kívül hagyni a múltat, majd kissé elfeledni ugyanazt, hogy aztán már nyoma se maradjon.

Úgy tűnik, hogy a felszínen maradásnak, az élet- és versenyképességnek kulcsa ez a könnyebbé válás, valahogy úgy, ahogy a léggömbök szállóképességének kulcsa a nehezekek kidobálása volt. A képlet aggasztó, ha nem vesszük számításba azt, hogy adott esetben, és ha nem engedjük át magunk teljesen ennek a kényszernek, akkor mintha a test maga kezdene lassítani, pedig tulajdonképpen nem tesz mást, csak molekuláról molekulára, sejtenként, majd egészében mégis emlékezni, belülről, a mély-, generációs mögöttesből akar táplálkozni. A világ egyik legnagyobb csodája történik egyéni szinten: minden egyes alkotóelemén keresztül utánunk nyúl és beér-elér a múlt, a saját, de a másoké is. Lassulunk, igáz, de nekifogunk élni, s a hátratekintés esélye az előre haladás – nem az előre menekülés – garanciája lesz: nem mímeljük az életet, hanem igazán elkezdjük.

Ady András

szereda.Origó

Havonta megjelenő ingyenes programmagazin.

Jelen lapszám a kiadvány 2013-as helytörténeti évfordulókat tartalmazó különszáma, amely magyar nyelven jelenik meg, 3000 példányban.

Kiadja: a Csíkszereda Kiadóhivatal,

Csíkszereda Polgármesteri Hivatalának kiadója.

530110 Csíkszereda, Vár tér 1. sz.

Tel.: +40 266 315 120 / 134, fax: +40 266 371 464

TARTALOM

Hónaphoz, naphoz nem köthető 2013-as évfordulók / 4

Januári helytörténeti évfordulók / 8

Februári helytörténeti évfordulók / 10

Márciusi helytörténeti évfordulók / 12

Áprilisi helytörténeti évfordulók / 14

Májusi helytörténeti évfordulók / 16

Júniusi helytörténeti évfordulók / 18

Júliusi helytörténeti évfordulók / 20

Augusztusi helytörténeti évfordulók / 22

Szeptemberi helytörténeti évfordulók / 24

Októberi helytörténeti évfordulók / 26

Novemberi helytörténeti évfordulók / 28

Decemberi helytörténeti évfordulók / 30

E-mail: origo@szereda.ro

A kiadásért felelős: Antal Attila alpolgármester

Összeállította: Daczo Katalin, daczokatalin@gmail.com

Korrektúra: Prigye Kinga

Lapterv, nyomdai előkészítés és nyomda:

Gutenberg Grafikai Műhely és Nyomda

www.gutenberg-art.ro

HÓNAPHOZ, NAPHOZ NEM KÖTHETŐ 2013-AS ÉVFORDULÓK

Négyszáztizenöt éve, 1598-ban született Csíksomlyón **P. Somlyai Miklós** csíksomlyói házfőnök, a régi kolostor és templom felvirágoztatója.

Négyszáz éve, 1613 körül kezdte építtetni **Mikó Ferenc csíkszeredai rezidenciáját,** kúriáját, amely a következő két évtizedben várkastéllyá bővült.

Háromszázhatvenöt éve, 1638-ban született Altorján **Apor István** gróf erdélyi nagybirtokos főúr, Csík- Gyergyó- és Kászoszék főkirálybírája.

Háromszázhusz éve, 1693-ban született Csíkdelnén **Csató Elek János OFM** tartományfőnök.

Háromszázöt éve, 1708-ban született Szépvízen **Sükkösd Tamás Máté OFM** tartományfőnök.

Kétszáznyolcvanöt éve, 1728 körül született Csík vármegyében **Böjthy Antal** nyelvész, jezsuita hitszónok és tanár.

Kétszázötvenöt éve fejezték be Csíkszeredában a ma is álló barokk stílusú **római katolikus templom építését,** amelyet a Szent Kereszt felmagasztalásának emlékére szenteltek fel.

Százkilencvenöt éve, 1818-ban született Csíkszentimréen **Antalfy Gábor** országgyűlési követ.

Százhatvan éve, 1853-ban hunyt el **Márton István** teológiai doktor, liceumi tanár, szentszéki ülnök. Csíkszentdomokoson született.

Százhatvan éve, 1853-ban született Hatolykán **Pap András,** a csíksomlyói római katolikus főgimnázium tanára.

NÉGYSZÁZ ÉVES A MIKÓ-VÁR

Négyszáz éve, 1613 körül kezdte építtetni Mikó Ferenc csíkszeredai rezidenciáját, kúriáját, amelyet maga keresztelt el Mikó-újvárnak. „Az 1623-ban elkezdett olasz stílusú várkastély építését megelőzően a főkapitány itt már emeltetett magának egy épületet, amelyet később várkastéllyá bővített, alakított át. – írja Szócs János történész a Mikó-vár története (Csíkszereda, 2005) című munkájában. – Az 1613 körül elkezdett építmény nemigen lehetett egyéb, mint a későbbi Mikó-vár egyik szárnya, része. Az 1623 előtti, korábbi építményt, vélhetően még csupán kúriának lehetett volna nevezni, de a főkapitány már akkor egy impozáns együttes építést tervezte.” Szócs János úgy véli, 1631-re már teljesen készen állhatott a négyzet alaprajzú, olasz-bástyás impozáns együttes, a mai Mikó-vár.

Száznegyvenöt éve, 1868-ban hunyt el **Simon Sándor** honvéd-őrnagy. Csíkszentsimonban született.

Százharminc éve, 1883-ban jött létre a **Csíkszeredai Takarékpénztár Részvénytársaság.**

Százhuszonöt éve, 1888 körül hunyt el **Sebestyén Gábor** csíksomlyói, illetve csíkszeredai plébános, akit az 1848–49-es szabadságharc idején kifejtett tevékenysége miatt tíz év várfogságra ítélték.

Kilencvenöt éve, 1918-ban hunyt el csíkbánkfalvai **Keresztes Károly** hadbíró tábornok.

Kilencven éve, 1923-ban született Bethlenszentmiklóson **Érsek Mária Dorottya** SztT hitoktató. Politikai fogolyként az 1950-es években a csíkszeredai börtönben is raboskodott.

Hatven éve, 1943-ban kezdte meg működését a **csíkszentsimoni keményítőgyár.**

Hatvanöt éve, 1948-ban jelent meg Antal József plébános szerkesztésében az **Egyházközségi Apostol,** amely öt lapszámot ért meg.

Ötven éve, 1963-ban jött létre a **Hargita Bányavállalat.** A hargitafürdői kaolin kitermelése tíz évvel korábban, 1953-ban kezdődött.

Negyven éve, 1973-ban hunyt el **Kovács Pál** református lelkipásztor. 1935 és 1970 között Csíkszeredában szolgált.

A magyar szabadságharcot követően a Mikó-vár lakitanyaként szolgált (Gál Bence tulajdona.)

HÁROMSZÁZHETVENÖT ÉVE SZÜLETETT APOR ISTVÁN

Háromszázhetvenöt éve, 1638-ban született Altorján Apor István gróf erdélyi nagybirtokos főúr. A Magyar Katolikus Lexikon szerint a Béli-mozgalom idején Apafi fejedelem mellé állt, és ezzel megalapozta érvényesülését. 1679-ben I. Apafi Mihály követe a Portánál. 1685-ben Csík-, Gyergyó- és Kászonszék főkirálybírája, 1690-ben Thökölyvel szemben a császári pártot támogatta, ezért I. Lipóttól 1693-ban bárói, 1696-ban grófi rangot kapott. 1693–1703 között erdélyi kincstartó, 1697-ben Torda vármegye főispánja. 1703-tól generális, Erdély fővezére. A Rákóczi-szabadságharcban a császár oldalán maradt. Nagy vagyont gyűjtött, az erdélyi ellenreformáció egyik fő támasza volt. Szerepe volt az erdélyi görög katolikus egyház életre hívásában is. „Tettei azt mutatják, hogy határozott, erős akaratú ember volt, akit elvek vezettek. Erdélyi érzésű, fáját szerető, de másokkal szemben méltányos. A politikában nem ingadozó, a pénzügyekben eszmékben bővelkedő és hozzáértő. Vallásos érzését szavaival, tetteivel, párját ritkító adományozásaival bizonyította. Iskolákkal, nevelőintézetekkel szemben mutatott bőkezűsége manapság is érezteti hatását. Példája a nagyállású, gazdag, tekintélyére féltékeny magyar főúrnak. Kedélyessége, találó mondásai, műveltsége is e jellegének kísérői. A vagyongyarapításban a köteles formákat megtartotta, de az adott helyzetet jól felhasználta. A vallás mellett másik terület, ahol sok gáncs érte” – vélekedett róla dr. Biró Vencel Altorjai gróf Apor István és kora című művében.

Apor István gróf

(Dr. Biró Vencel: Altorjai gróf Apor István és kora. Kolozsvár: Minerva, 1935)

KÉTSZÁZÖTVENÖT ÉVE FEJEZTÉK BE A SZENT KERESZT PLÉBÁNIA TEMPLOM ÉPÍTÉSÉT

Kétszázötvenöt éve, 1758-ban fejezték be Csíkszeredában a ma is álló barokk stílusú római katolikus templom építését. Csíkszereda 1751-ben lett önálló plébánia. Első plébánosa, Szász János építtette a templomot, amely 1758-ra készült el. A város jelenleg álló, legrégebbi egyházi épületét a Piacter nyugati szélén, a hajdani Hargita, Temető és Borvíz utcák találkozásánál építették fel az egyházközség költségén. A templom méretei az akkori egyutcas településhez igazodtak. A templomot Szent Kereszt felmagasztalására szentelték fel. 1771-ben a templom északi falához építették a Nepomuki Szent János-kápolnát, amelyet – a Gyulafehérvári Római Katolikus Érsekség adatai szerint – a templommal együtt Batthyány Ignác püspök szentelt fel 1784-ben.

A plébániatemplom 1940 körül (Gál Bence tulajdona.)

Pap András tanár (Benkő Éva tulajdona.)

SZÁZHATVAN ÉVE SZÜLETETT PAP ANDRÁS

Százhatvan éve, 1853-ban született Hatolykán Pap András, a csíksomlyói római katolikus főgimnázium tanára. Tanulmányait Kézdivásárhelyen, majd Székelyudvarhelyen, a római katolikus főgimnáziumban végezte. Kolozsváron tett tanári vizsgát 1879-ben. 1882-től a csíksomlyói, később a székelyudvarhelyi római katolikus főgimnáziumban tanított görög nyelvet és történelmet. Írásai a csíksomlyói római katolikus főgimnázium értesítőiben jelentek meg. „Csak tanári hivatásának élt – jegyezte fel róla Tivai Nagy Imre –, de azért azon idejét, melyet a családi tevékenység le nem fogott, szívesen fordította a közügyek szolgálatára.” Felesége tevékeny szerepet játszott Csíksomlyó művelődési életében. Pap András 1927-ben hunyt el. A csíksomlyói Szent Péter és Pál plébániatemplom cintermében nyugszik.

SZÁZHARMINC ÉVE JÖTT LÉTRE A CSÍKSZEREDAI TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Százharminc éve, 1883-ban jött létre a Csíkszeredai Takarékpénztár Részvénytársaság. Korábban Csík vármegye területén egyetlen pénztézet, a Gyergyói Első Takarékpénztár működött, a magántőke pedig „olyan uzorát űzött, mely a józan felfogás legszélsőbb határait is tulszárnyalta” – olvasható a Csíkszeredai Takarékpénztár Részvénytársaság 1908-ban megjelent emlékkönyvében. A csíkszeredai takarékpénztár alapításának eszméjét 1882-ben Csedő István ügyvéd vetette fel, majd több hónapos előkészítő munka után az alapításra is sor került. A pénztézet első elnökének id. Lázár Domokost választották. Az alakuló közgyűlést 1883. március 4-én a csíkszeredai elemi iskolában tartották több mint hatvan fő – iparos, kereskedő, tanár és más foglalkozású városlakó – részvételével, akik 404 személyt képviseltek. Ekkor titkárnak dr. Fejér Antalt, könyvelőnek Sprentz Györgyöt, igazgatósági tagoknak Nagy Sándor ügyvédet, Imets Fülöp Jákó gimnáziumigazgatót, Szabó Miklós, Gál József és Száva Lukács kereskedőket választották meg. A Takarékpénztár 25 éves fennállására, 1908-ban, az intézet költségén épült a kisdudóv ház az egykori Kossuth utcában, amelyet az akkor Tivai Nagy Imre elnöklelte alatt álló társaság „Csíkszereda város nemes közönségének ajándékozott”. A Csíkszeredai Takarékpénztár bukása 1925-ben következett be, Balogh Géza igazgatása alatt. A csőd sok részvényes és Tivai Nagy Imre elnök számára is súlyos anyagi következményekkel járt.

A Csíkszeredai Takarékpénztár Részvénytársaság székhelye 1908-ban (A Csíkszeredai Takarékpénztár Részvénytársaság Emlékkönyve)

HETVEN ÉVE KEZDTE MEG MŰKÖDÉSÉT A CSÍKSZENTSIMONI KEMÉNYÍTŐGYÁR

1943-ban – szezon jelleggel – megkezdte működését a csíkszentsimoni keményítőgyár. A vállalat Csík fő terményét, a burgonyát dolgozta fel keményítőnek. A kommunista hatalomátvétel után államosították és bővítették. 1948-ban dextrin, vagyis ragasztóanyag részleggel bővült, 1958-ban a glukóz részleg kezdte meg a termelést. A keményítőgyár egyik sokat reklámozott terméke a Zeamil volt, amelyet gyermektápszernek, valamint fagyaltok és krémek készítéséhez ajánlottak. 1968-ban a vállalat 260 dolgozót foglalkoztatott a községből és a környező falvakból. 1969-ben a szesz-részleg is megkezdte a termelést. A vállalatot 1989 után privatizálták, nemsokára csődeljárás indult, és bezárta kapuit.

Építkezés a csíkszentsimoni keményítőgyárnál
(Lakatos András tulajdon.)

Az Egyházközségi Apostol első száma

HATVANÖT ÉVE JELENT MEG AZ EGYHÁZKÖZSÉGI APOSTOL

Hatvanöt éve, 1948-ban, alkalmi hitéleti értesítőként jelent meg Antal József plébános szerkesztésében az Egyházközségi Apostol. A hitbuzgalmi lap 1948-ban vízkészletkor, hamvazószerdán, húsvétkor, pünkösdkor és Sáriós Boldogasszony ünnepén jelent meg Csíkszeredában. „Szükségesnek láttam, hogy híveimet otthonukban, az Egyházközségi Apostol soraival is felkeressem. Minden hívemre gondolok. De elsősorban azokra, akik elfogadható elfoglaltság, betegség, szegénység: cipő és ruhahiány, vagy egyéb miatt, az egyházközségi élet vérkeringéséből kiváló, kiesetten „tengődnek”. – írta az első lapszám beköszöntőjében, Jézus Szent neve ünnepén Antal József plébános. A lap – az alapító és szerkesztő Antal József letartóztatása miatt – mindössze öt lapszámot ért meg. Az Egyházközségi Apostol utóda, a csíkszeredai Szent Kereszt-plébánia kiadványa 2004-ben jelent meg ismét, hasonló néven.

ÖTVEN ÉVE JÖTT LÉTRE A HARGITA BÁNYAVÁLLALAT

Ötven éve, 1963-ban több kisebb kitermelőegység egyesítése révén jött létre a Hargita Bányavállalat. Az 1981-es Hargita Kalendárium adatai szerint a hargitafürdői kaolin kitermelése 1953-ban kezdődött. Az első években itt évente 3000 tonna A-típusú mosott kaolint állítottak elő az elektrokerámiapiar számára. 1958-ban megkezdtek a kolloidális, 1968-ban a fehéritett kaolin előállítását. 1975 végén helyezték üzembe Csíkszeredában a kaolin-feldolgozót, ahová a kaolin Hargitafürdőről egy 14 km hosszú vezetéken, szabadeséssel érkezett. 1980-ban a vállalatnál több mint 1400 bányász dolgozott.

A Hargita Bányavállalat reklámja
(Vörös Zászló, 1967. december)

JANUÁRI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Száztizenöt éve, 1898. január 1-jén **született** Csíkszentimrén **Bálint Mihály** községi jegyző, Csíkszereda polgármestere. Rövid ideig Csík vármegye főispánja volt.

Százharmincöt éve, 1878. január 2-án **született** Csíktaplocán **Daradics Félix dr.** csíkszeredai ügyvéd, a Csíkmezei Székely Bank egyik alapítója, a vármegyei tanács és az állandó választmány tagja, Csíki Lapok állandó munkatársa és az Őrszem című lap szerkesztője.

Százhetvenöt éve, 1838. január 2-án **született** Csíkszentmártonban **Tamás Marczel** minorita-rendi szerzetes, aradi segédlelkész és tanítóképzőintézeti hittanár, szakíró.

Nyolcvan éve, 1933. január 3-án **hunyt el** Budapesten **Molnárné Kocsisovszky Borcsa** színésznő, akinek két férje révén voltak csíkszeredai kötődései.

Harmincöt éve, 1978. január 3-án **hunyt el** Csíkcsicsóban **Ferencz Benjamin** kanonok, politikai üldözött.

Huszonöt éve, 1988. január 4-én **hunyt el** Csíksomlyón a Krisztus-faragóként ismert **Ferenczi István** faragó.

Harminc éve, 1983. január 5-én **hunyt el** Gyimesbükkön **Dani Gergely** plébános. Élete fő műve a sok küzdelem árán épített gyimesbükki templom, amelynek oltáránál mise közben halt meg.

Kétszázhatvanöt éve, 1748. január 5-én **hunyt el** Mikházán **Györfői Benedek Pál OFM** tartományfőnök, csíksomlyói házfőnök.

Harminc éve, 1983. január 5-én **hunyt el** Nagy István karmester, a kolozsvári konzervatórium igazgatója. Csíkszeredában született.

Ötvenöt éve, 1958. január 8-án **hunyt el** Marosvásárhelyen **Sándor Krizosztom Márton OFM** plébános. Zetelakán született, középiskolai tanulmányait részben Csíkszeredában végezte.

Százhetven éve, 1843. január 15-én **született** Nagysitkén **Göttmann Bódog** alezredes, kerületi csendőrpáncsnok-helyettes, csíkszeredai őrsparancsnok.

Kilencvenöt éve, 1908. január 15-én **született** Gyergyóremetén, és **húsz éve**, 1993. december 27-én **hunyt el** Désen **Puskás Ferenc, P. Hugolin** egyházi író. Tanulmányainak egy részét Csíksomlyón végezte.

Ötvenöt éve, 1958. január 17-én **hunyt el** Győrben **Gidró Bonifác István OSB** gimnáziumi tanár, apát. Karcfalván született.

Kétszázéve, 1813. január 18-án **született** Csíkszentmártonban, **száznegyven éve**, 1873. június 18-án **hunyt el** Esztelneken **Bodó Benjámin Sebestyén OFM** gimnáziumi tanár. Lefordította Homérosz Iliászát, hexameterekbe szedte a csillagásztant és a Szepesti-féle görög nyelvtant.

Száz éve, 1913. január 19-én **iktatták be** Csíkszeredában **az első zsidó rabbit**, Glasner Jakabot.

Száztizenöt éve, 1898. január 22-én **született** Kászonimpéren és **negyvenöt éve**, 1968. január 5-én **hunyt el** Budapesten **Bodó Imre** tüzér alezredes, lovaglótanár és mesteredző.

Kilencvenöt éve, 1918. január 24-én **hunyt el** Marosvásárhelyen **Mikó Árpád** földbirtokos, országgyűlési képviselő. Egy ideig Csík megye jegyzője volt.

Öt éve, 2008. január 24-én **hunyt el** Szentegyházán **Szöcs Dávid** bányamester, aki 1963–1965 között a csíkszeredai Végrehajtó Bizottság elnöke, s mint ilyen a város vezetője volt.

Hatvan éve, 1953. január 29-én **hunyt el** Ungváron **Fülöp Árpád** csíksomlyói főgimnáziumi tanár, költő, tanulmány- és színművész.

Kétszáz éve, 1813. január 31-én **hunyt el** Segesváron **Bocskor Ferenc Ádám OFM**, Bethlen Miklós gróf házikáplánja. Csíkszentléleken született.

NYOLCVAN ÉVE HUNYT EL MOLNÁRNÉ KOCSISOVSZKY BORCSA

Nyolcvan éve, 1933. január 3-án hunyt el Budapesten Molnárné Kocsisovszky Borcsa színésznő. Férje révén voltak csikszeredai kötődései, első férje ugyanis Molnár György színész, színházigazgató, a csikszeredai kórházalapító Molnár József testvére volt, második férje pedig annak unokaöccse, ifj. Molnár József csikszeredai születésű ügyvéd és országgyűlési képviselő. Molnárné nevelőapja, Kocsisovszky Jusztin színházigazgató volt, így Borcsa gyermekként került először színpadra. Az ifjú naiváért rövid ideig Petőfi Zoltán rajongott. A Budai Népszínházban tűnt fel 1867-ben, de már öt év múlva, Molnár György feleségeként a Nemzeti Színház tagja lett. A Magyar Színházművészeti Lexikon szerint páratlan tehetségű naiva volt, de betegsége miatt 1885-ben visszavonult.

Ifj. Molnár József és Kocsisovszky Borcsa
(Nagy Benedek tulajdona.)

HARMINC ÉVE HUNYT EL NAGY ISTVÁN

Harminc éve, 1983. január 5-én hunyt el Nagy István karmester, hegedűművész, zenetanár, a kolozsvári konzervatórium első igazgatója. Csikszeredában született 1907. július 5-én. Szülei a csikszeredai Dal- és Zeneegyesület tagjai voltak. Első hegedűjét, egy pléhhegedűt 3-4 éves korában kapta. Zenei tanulmányait Marosvásárhelyen kezdte, majd a budapesti Zeneakadémián folytatta. 1934–41 között a marosvásárhelyi római katolikus tanítóképző és gimnázium ének- és zenetanára volt, 1941-től a kolozsvári Tanítóképző Intézet, 1946-tól a Magyar Zene- és Színművészeti Főiskola professzora és első igazgatója. Később a Magyar Művészeti Intézet (1948–50), illetve a Gh. Dima Főiskola (1950–74) tanára. Kodály Zoltánnal szoros kapcsolatot ápolt, országos szinten is kivette részét a kórusmozgalom irányításából.

Az ifjú Nagy István (Nagy Etelka tulajdona.)

SZÁZ ÉVE IKTATTÁK BE AZ ELSŐ RABBIT

Száz éve, 1913. január 19-én iktatták be Csikszeredában az első zsidó rabbit, Glasner Jakabot. „A déli 12 órakor Kolozsvárról érkező főrabbit a pályaudvaron több száz hívó várta és fogadta – számolt be az eseményről a Csiki Lapok –, honnan nemzetiségű zászilókkal mintegy 40 kocsin az izraelita templomba hajtottak. A templomban rövid ima után Glasner Jakab mondott a nagyszámban összegyűlt hiveknek magas szárnyalású, tartalmas székfoglaló beszédet, mely kiváló szónoki képességéről tett tanúságot.” Ettől a naptól számítva „tehát a csikszeredai orth. izr. anyahitközség forma szerint is megalakult és funkcionálni kezdett, mint vármegyénkben a második” – állapította

Az 1920–21-ben épült csikszeredai zsinagóga.
1980-ban bontották le (Goldenberg Magdolna tulajdona.)

meg a Csiki Lapok. A kolozsvári születésű, akadémiaileg képzett, 28 éves Glasner Jakab a magyar nyelven kívül héberül és németül beszélt. 1921-ben a kolozsvári ortodox hitközség főrabbi lett.

FEBRUÁRI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Negyvenöt éve, 1968 februárjában **született meg** Románia új területi-adminisztratív felosztásának eredményeként a Székelyföld egy részét magába foglaló, 86%-ban magyar lakosságú **Hargita megye,** és lett Csíkszereda Hargita megye székhelye.

Negyvenöt éve, 1968 februárjában **két napilap indult újtárá,** Hargita megye két megyei napilapja: az Informația Harghitei és a Hargita.

Hetvenöt éve, 1938 februárjában **nyitotta meg rendelőjét a város első női orvosa,** Szász Geróné.

Negyven éve, 1973 februárjában **alakult meg a Kisállattenyésztők Hargita Megyei Szövetsége.**

Harmincöt éve, 1978 óta **működik a csíkszeredai járóbetegrendelő** (ún. poliklinika). A Hargita napilap szerint ekkor több mint 200 szoba, 55 orvosi rendelő és 120-130 egészségügyi dolgozó munkahelye volt az épületben.

Száznegyven éve, 1873. február 1-jén **hunyt el** Meránban **Kiss Ferenc** honvéd alezredes, katonai szakíró. Csíkmadarason született.

Huszonöt éve, 1988. február 2-án **hunyt el** Budapesten **Dombi József** SJ tanár, hitszónok. Kászonfelftizen született.

Százhuszonöt éve, 1888. február 4-én **született** Gyergyóditróban **Csiby Andor** szerkesztő, a Csíki Lapok, a Gyergyó, a Keleti Újság, a Székely Szó munkatársa, a Gyergyói Lapok szerkesztője. Csíkszeredában hunyt el.

Száznegyvenöt éve, 1868. február 5-én **született** Csíktaplócán **Xantus Elek,** a csíksomlyói tanítóképző tanára.

Tíz éve, 2003. február 5-én **hunyt el** Sepsiszentgyörgyön **Balogh László** író, újságíró. Csíktaplócán született.

Százhusz év, 1893. február 6-án **született** Kozmásán **Kovács Dénes** meselíró.

Százhusz év, 1893. február 6-án **született** Csíkszeredában **Vaszi István,** a beszercei pénzügyigazgatóság főpénztárosa, a Katolikus Népszövetség vezetőségi tagja.

Százharminc év, 1883. február 7-én **született** Csíksomlyón és negyvenöt éve 1968. október 21-én **hunyt el** ugyanott **Pál Gábor dr.** ügyvéd, parlamenti képviselő.

Százötvenöt éve, 1858. február 10-én **született** Csíkszentmártonban **Gyarmathy Dezső** Székelyudvarhely polgármestere, országgyűlési képviselő.

Száznegyvenöt éve, 1868. február 11-én **született** Csíkszeredában **Tamá József** építész, a madéfalvi emlékmű tervezője.

Száztt év, 1903. február 12-én **született** Csíkmenaságon Antal Béla színész.

Száz év, 1913. február 12-én **született** Csíkszentkirályon **LEstván Ferenc** egyházi író, egyháztörténész, politikai üldözött.

Százhusz év, 1883. február 12-én **született** Gyimesben **László Dezső** ügyvéd, főispán, országgyűlési képviselő.

Százötven év, 1863. február 14-én **született** Lugoson **Bánlaky Breit József** altábornagy, hadtörténész. Jelentős szerepet játszott az 1917. március 8-i csatában, az Úz-völgyi Magyaros-tető visszafoglalásában.

Száztizentöt év, 1898. február 15-én **hunyt el** Csíksomlyón **Kovács János Gergely OFM** szerzetes.

Húsz év, 1993. február 15-én **hunyt el** Csíkszeredában **Sprencz Pál** jégkorongozó, edző.

Százhusz év, 1893. február 18-án **hunyt el** Kolozsváron **Andrási (Andrássy) Rafael Pál OFM** házfőnök. Csíksomlyón született.

Száz év, 1913. február 20-án **született** Gyergyóújfaluban **Szántó Árpád** fizikai szakíró. Középsikolai tanulmányait a Csíkszeredai Római Katolikus Főgimnáziumban végezte.

Kilencvenöt év, 1918. február 20-án **hunyt el** Fogarason **Simon Jenő András** ferences tartományfőnök. Kászonjakabfalván született.

Százhetvenöt év, 1838. február 21-én **született** Sepsibesenyőn **Török Albert** csíkszeredai ügyész, Udvarhely vármegye főispánja.

Száznegyven év, 1873. február 23-án **született** Brassóban **Wasykiewicz Viktor** bölcséleti doktor, a csíksomlyói főgimnázium tanára.

Negyvenöt év, 1968. február 25-én, az új megye létrejötte után néhány nappal **alakult meg a Hargita Megyei KISZ Bizottság.**

Százhuszonöt év, 1888. február 26-án **született** Mátyás Mátyás orvosi szakíró 1948-tól a marosvásárhelyi OGYI sebészeti tanszékének vezetője.

Nyolcvanöt év, 1928. február 27-én **született** Szentegyházfaluban **Márton Gyárfás** fotogrammetriai szakíró.

Száztt év, 1903. február 28-án **született** Csíkmenaságon **Pál Domokos** plébános, politikai üldözött.

Az ifjú Pál Gábor (Pál Gábor utódainak tulajdona.)

SZÁZHARMINC ÉVE SZÜLETETT PÁL GÁBOR

Százharminc éve, 1883. február 7-én született Csíksomlyón és negyvenöt éve 1968. október 21-én hunyt el ugyanott Pál Gábor dr. ügyvéd, parlamenti képviselő. Középiskoláit a csíksomlyói és a kolozsvári római katolikus gimnáziumban végezte, majd a Ferenc József Tudományegyetemen szerzett jogi diplomát. Szerepe volt 1923-ban az ún. „csucsai paktum” megkötésében, amely a kisebbségivé vált erdélyi magyarság jogainak helyreállítását ígerte. Szenátorrá választása után a Csíki Magánjavak önkényes kisajátítása s a magyar oktatás korlátozása ellen küzdött. Ő képviselte a Csíki Magánjavakat a Népszövetség indíttatására folyt román–magyar tárgyalásokon. A bécsi döntés után a magyar országgyűlés behívott képviselője.

SZÁZ ÉVE SZÜLETETT LESTYÁN FERENC

Száz éve, 1913. február 12-én született Csíkszentkirályon Lestyán Ferenc protonotárius, nyugalmazott vikárius, egyházi író, egyháztörténész, politikai üldözött. A Csíkszeredai Római Katolikus Főgimnáziumban érettségizett 1932-ben, felsőbb tanulmányait a gyulafehérvári Hittudományi Főiskolán végezte. Több helyen teljesített lelkesi szolgálatot, közben az Antonescu-diktatúra nagyszabású hadbírósa halálra ítélte, majd egy kommunista koncepció perben egyéves börtönbüntetést róttak ki rá. Kiszabadulva 1955-től plébános, majd főesperes plébános Marosvásárhelyen. 1992-től 2006-ig Gyulafehérváron élt. Megírta a püspökség történetét, majd Megszentelt kövek címmel a középkori erdélyi püspökség templomairól jelent meg összefoglaló műve. Őt éve hunyt el, Csíkszentkirályon nyugszik.

HETVENÖT ÉVE NYITOTT RENDELŐT AZ ELSŐ NŐI ORVOS

Hetvenöt éve, 1938 februárjában nyitotta meg rendelőjét a város első női orvosa, Szász Geróné. A lengyel származású Lujtichi Alexandrina a csíkszeredai Szász Gerő feleségéként költözött a városba. A rendelőt a férj családi házában (ma Nagy Imre utca 22. szám, Szász Endre szülőháza) nyitotta meg. Néhány hónappal később férjét, Szász Gerőt kinevezték Csíkszereda polgármesterének. Utódaik úgy tudják, hogy a fiatal orvosnő a helyi kórházban gyerekorvosként is tevékenykedett, és megtanult magyarul. Csíkszeredai praktizálása nem tartott sokáig, az 1940-es évek elején elvált férjétől és Kézdivásárhelyre költözött.

Lestyán Ferenc (balról) az 1980-as évek elején egy marosvásárhelyi bérmálás alkalmával. Mellette az első sorban Bálint Lajos akkori segédpüspök, Jakab Antal püspök és Pál József. A második sorban Potyó Ferenc, Ágoston Ferenc (Ft. Tamás József tulajdona.)

Dr. Szász Gerő és felesége, Dr. Szász Lujtichi Alexandrina (ifj. Szász Geróné tulajdona.)

MÁRCIUSI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Hetven éve, 1943 márciusában **kezdődött meg a Tolvajos-tetői mintalegelő kialakítása,** beépítése. A mintegy 60 holdas területet a Csíksomlyói Közbirtokosság ajánlotta fel az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület Zöldmező osztályának havasi mintalegelő létrehozása céljára.

Hetvenöt éve, 1938 márciusában **volt először újmises papja a Gyimeseknek** Prohászka Gyula személyében. Az esemény azért oly fontos, mert a korabeli sajtó szerint „százötvenöt év óta, mióta a ghimesi egyházak fennállanak”, ez volt az első primícia a Gyimesekben.

Száztizennöt éve, 1898 márciusában **hunyt el** Lugoson **Márton Dávid** állami főgimnáziumi tanár. Csíkszeredában született.

Harmincöt éve, 1978. március 1-jén **hunyt el** Kolozsváron **Szántó Árpád** fizikai szakíró. Középkolai tanulmányait a Csíkszeredai Római Katolikus Főgimnáziumban végezte.

Százhetvenöt éve, 1838. március 3-án **született** Tuszádi **Élthes Jakab** járásbíró, Csíkszereda polgármestere.

Százhusz éve, 1893. március 3-án **született** Tuszádfürdön **Rózsa József** tanár, ifjúsági író, szerkesztő. Középkolai tanulmányait Csíksomlyón kezdte.

Hetven éve, 1943. március 4-én **nyitották meg a hargitafürdői posztahivatalt** és távbeszélőközpontot. Az utóbbinak ekkor egyetlen előfizetője volt: a sitábor.

Hetvenöt éve, 1938. március 6-án **hunyt el** Balás **Jenő** bányamérnök, a magyar bauxitbányászat úttörője. Csíkszereda környékén is tevékenykedett.

Öt éve, 2008. március 9-én **hunyt el** Kolozsváron **Gergely István** kozmási születésű képzőművész.

Százötven éve, 1863. március 9-én **született** Nyárádszentbenedeken **Fülöp Árpád** költő, tanulmány- és színműíró, a csíksomlyói főgimnázium tanára.

Hetvenöt éve, 1938. március 10-én **hunyt el** **Bálint Lajos** prépost, a csíksomlyói gimnázium és tanítóképző püspöki biztosa, a csíksomlyói plébánia építtetője.

Száz éve, 1913. március 12-én **új csíkszeredai kertészeti telep** létrehozását jelentette be a Csíki Lapok. A kertészeti gyakorló telep a város elemi iskolásainak és a polgári leányiskola diákjainak nyújtott gyakorlati kertészeti ismereteket.

Száztiz éve, 1903. március 13-án **hunyt el** Csíkszentkirályon **Búzás Mihály** plébános, kanonok. Csíkszentmihályon született, hosszú ideig Csíkszentmárton plébánosa volt.

Háromszázötven éve, 1663. március 13-án **hunyt el** Temesváron **Szentgyörgyi Ferenc** római katolikus püspök. Csíkszentgyörgyön született, tanulmányainak egy részét Csíksomlyón végezte.

Hetven éve, 1943. március 14-én **hunyt el** Kolozsváron **László Dezső** ügyvéd, főispán, országgyűlési képviselő.

Százhuszonöt éve, 1888. március 15-én **született** Csíkszeredában **Pap Géza** rendőrfőtanácsos.

Negyven éve, 1973. március 16-án **hunyt el** Székelyudvarhelyen **Veress Ernő** kanonok, egyházi író, szerkesztő. Csíkszentsimonban született.

Tíz éve, 2003. március 17-én **hunyt el** Csíkszeredában **Szabó Gyula** jégkorongozó, olimpiai résztvevő.

Száz éve, 1913. március 18-án **hunyt el** **Becze Antal** jogász, Csík vármegye alispánja.

Hatvan éve, 1953. március 18-án **hunyt el** a Capul Midia-i lágerben **Boros Fortunát OFM,** tartományfőnök, történész, író.

Harmincöt éve, 1978. március 18-án a **csíkszeredai házigyár építésének kezdetéről** számol be a Hargita napilap. A híradás szerint a munkálatok az év végéig tartanak és a gyár kapacitása évente mintegy ezer lakrész összeállításához elegendő előregyártott házelem lesz.

Száznyolcvan éve, 1833. március 21-én **született** Budapesten **Újhelyi Béla** őrnagy, kerületi csendőrpáncsnok-helyettes, a Ludovika Akadémia tanára. Az 1860-as években Csíksomlyón is tevékenykedett.

Száztiz éve, 1903. március 26-án **született** Csíkszeredában **Gözsy Béla** gyógyszerész, egyetemi tanár.

Hetvenöt éve, 1938. március 26-án **hunyt el** Kolozsváron **Pfeiffer Alfréd** operaénekes, aki gyakran megfordult Zsögödfürdön feleségével, Hevesi Piroksa zongoraművészsel.

Száznegyven éve, 1873. március 28-án **született** Csíkmindszenten **Nagy István** festőművész.

Kilencven éve, 1923. március 29-én **hunyt el** Budapesten **dr. Nagy György** ügyvéd, a Magyar Köztársasági Párt megalapítója, országgyűlési képviselő. Egy cikluson keresztül a csíkszentmártoni terület képviselője volt.

ÖT ÉVE HUNYT EL GERGELY ISTVÁN KÉPZŐMŰVÉSZ

Öt éve, 2008. március 9-én hunyt el Gergely István képzőművész. Kozmásban született 1939-ben. A marosvásárhelyi Művészeti Középsiskola elvégzése (1958) után a Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskola szobrászati tanszékén szerzett diplomát (1964). Kiváló karakterérzékkel örökölte meg a történelem hőseit, az erdélyi irodalom, tudomány és művelődés jeleseit. A kolozsvári Brassai Sámuel Ipari Líceum őrzi Apáczai Csere Jánosról készült magasdomborművét, Gábor Áron-mellszobra Sepsiszentgyörgyön, Bod Péter-mellszobra és a Végh Antalról, Gábor Áron munkatársáról készült mellszobra Csernátomban áll. Benedek Elekről készült egész alakos szobrát a kisbaconi Benedek Elek Emlékház előtti parkban helyezték el. (A Romániai Magyar Irodalmi Lexikon nyomán)

Gergely István (Igaz Szó, 1972. november)

SZÁZTÍZ ÉVE SZÜLETETT GÖZSY BÉLA

Száztizét éve, 1903. március 26-án született Csíkszeredában Gözsy Béla gyógyszerész, egyetemi tanár. Csíkszeredában érettségizett, előbb apja csíkszeredai patikájában gyakornok volt, 1924-ben a budapesti tudományegyetemen gyógyszerészi, 1926-ban gyógyszerészdoktori oklevelet szerzett. Az 1930-as évek elejétől a szegedi egyetemen dolgozott Szent-Györgyi Albert biokémiai intézetében. Itt szerzett biokémiai doktorátust 1932-ben. 1940-ben a budapesti Phylaxia Oltóanyag-termelő Intézetbe került, ahol elsőként vezette be a szérumtermelésbe a liofilizálás módszerét. 1945-től a budapesti Gyógyvegyészeti Laboratórium igazgatója, a penicillin és a sztreptomycin első magyarországi kutatója. 1949-ben Párizsba távozott, majd 1951-től Montrealban élt, a BCG-oltások hatásával, a fagocitákkal, az influenzavírussal foglalkozott. (A Magyar Életrajzi Lexikon és a Magyar Orvoséletrajzi Lexikon nyomán)

Gözsy Béla 1932-ben (Fülöp Zoltán tulajdona.)

KILENCVEN ÉVE HUNYT EL DR. NAGY GYÖRGY

Kilencven éve, 1923. március 29-én hunyt el Budapesten dr. Nagy György ügyvéd, a Magyar Köztársasági Párt alapítója, országgyűlési képviselő. Szászsebesen született 1879-ben. 1902–1908 között a Székely Újság főmunkatársa, 1906-tól 1910-ig függetlenségi programmal a csíkszentmártoni kerület országgyűlési képviselője volt. 1911-ben megalapította a Köztársasági Pártot, amelynek két évig, feloszlásáig vezetője volt. Ugyanekkor szerkesztette Wagner Károllyal a párt Magyar Köztársaság című havi folyóiratát. Lapja 1913 után Kossuth Lajos Lapja, majd Kossuth Zászló címmel jelent meg. 1918-ban Károlyi Mihály híve, 1919 után az ellene indított perben védője (már vakon).

A kibővített Magyar Nemzeti Tanács egyes tagjai 1918. november elején a Parlament épületében. Az állásorban balról az első Nagy György. (huszadikszazad.hu)

ÁPRILISI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Száz éve, 1913 áprilisában **Csikszeredába látogatott Titu Maiorescu** román miniszterelnök – adta hírül a Csíki Lapok 1913. április 30-i száma.

Nyolcvan évvel ezelőtt, 1933 áprilisában **mutatták be** először **Móricz Zsigmond Légy jó mindhalálig című művét** Csikszeredában. Az előadást Hirsch Hugóné rendezte.

Hetvenöt éve, 1938 áprilisában **nyílt meg** Csikszeredában a **Csik gazdasági szövetkezet boltja**.

Száz éve, 1913. április 4-én **hunyt el** Csíksomlyón **P. Both János Názás** zárdafőnök.

Huszonöt éve, 1988. április 7-én **hunyt el** Brassóban **Szilveszter Sándor** plébános. Csikszeredában vallásánarként működött.

Százötven éve, 1863. április 11-én **hunyt el** Marosszentkirályon **Benkő Károly** megyei hivatalnok, történétíró. Az 1850-es évek elején Csíkszékben földadórendszeri becsübiriztosként működött.

Nyolcvan éve, 1933. április 12-én **idegenforgalmi bizottság alakult** Csikszeredában, amely a mindenkorl polgármester elnöklete alatt kívánt működni. Célja az idegenforgalom élénkítése volt.

Húsz éve, 1993. április 14-én **hunyt el** **Szabó Géza** jégkorongozó, olimpiai résztvevő. Csikszeredában született.

Nyolcvan éve, 1933. április 16-án **hunyt el** **Medgyesen Kelemen Ágoston Péter OFM** házfőnök. Csíksomortánban született.

Kilencvenöt éve, 1918. április 17-én **alakult meg** Csík vármegye **Méhészeti Egyesülete**. Első elnöke Szabó István csíksomlyói tanítóképezdei tanár volt.

Titu Maiorescu (www.scrierile.com)

Nyolcvan éve, 1933. április 18-án **hunyt el** Budapesten **Élthes Zoltán** Pest vármegye tisztli főügyésze. Csikszeredában született 1883. május 7-én, 1907 és 1922 között ugyanitt folytatott ügyvédi gyakorlatot.

Százharminc éve, 1883. április 18-án **született** Csíkszenttamáson **Bíró Ferenc** csikszeredai plébános, a Magyar Párt vezetőségi tagja, az Erdélyi Tudósító és a Csíki Lapok cikkírója.

Százhusz éve, 1893. április 19-én **hunyt el** Brassóban **Nagy István**, a brassói magyarság egyik vezetője, a Brassói Magyarság Intézőbizottságának vezérigazgatója. Csíkszentléleken született. Halála előtt egy évvel a csíksomlyói gimnázium javára 2000 forintos alapítványt hozott létre.

Ötven éve, 1963. április 20-án **hunyt el** a nagyváradi börtönben **Hajdu Gabriella** orsolyita nővér, vértanú. Csíkmadarason született 1915-ben.

Háromszázötven éve, 1663. április 23-án **hunyt el** Szepesben **Pálfalvay János** római katolikus püspök. Tanulmányai egy részét Csíksomlyón folytatta.

Száz éve, 1913. április 27-én **hunyt el** Csíksomlyón, és **százhatvanöt éve,** 1848. március 17-én **született** Kászonyfaluban **Tima Dénes József OFM**.

Százöt éve, 1908. április 28-án **született** Marosvásárhelyen **Csipán András** Krizológ OFM főiskolai tanár, hitszónok. Csíksomlyón is tanult.

Ötven éve, 1963. április 28-án **hunyt el** Budapesten **Kolumbán Virgil Károly** OPraem házfőnök, gimnáziumi tanár. Csíkszentsimonban született.

Kétszáz éve, 1813. április 29-én **született** Csíkszentkirályon **Simon Jukundián** Ferenc-rendi paptanárr, zenei író, csíksomlyói tanítóképezdei igazgató, az erdélyi modern tanítóképezés egyik megalapozója.

TITU MAIORESCU CSÍKSZEREDÁBAN

Száz éve, 1913 áprilisában Csikszeredába látogatott Titu Maiorescu, a frissen (március 28-án) kinevezett román miniszterelnök. „Majoreszku Titusz román miniszterelnök és külügyminiszter Brassóból automobilon kirándulásokat tett az erdélyi fürdőkhöz. – számolt be a Csíki Lapok 1913. április 30-i száma. – Eddig Tusnádót és Borszékét látogatta meg, utközben pedig megtekintette Csikszeredát és Ditrót is. A román miniszter már visszatért Bukarestbe.” – szól a szűkszavú beszámoló.

Pálfalvy János. Elias Wideman rézkarca. (Nemzeti Portrétár – <http://www.npg.hu>)

Tima Dénes József OFM (P. György József: A ferencrendiek élete és működése Erdélyben. – Kolozsvár, 1930)

HÁROMSZÁZÖTVEN ÉVE HUNYT EL PÁLFALVAY JÁNOS

Háromszázötven éve, 1663. április 23-án hunyt el Szepesben Pálfalvy János római katolikus püspök. Teológiai tanulmányokat folytatott Csíksomlyón és Nagyszombatban, bölcselét a bécsi Pazmaneumban és csakhamar mint teológus, kanonista és hitvitázó vált ismertté. 1632-től nagyszombati kanonok, 1654-től szepesi prépost és erdélyi választott püspök. Székvárosával együtt teljes egyházmegyéje is török kézre jutott, nem sokkal ezután (1661), emiatt Szepesvárába menekült. Az 1655-i pozsonyi országgyűlésen névtelen röpiratában a Habsburgok örökös királyságának elismerését igyekezett népszerűsíteni. 1656 februárjától váradi püspök, de a török 1660-ban elfoglalta Váradot, Pálfalvy elmenekült. (A Magyar Életrajzi Lexikon és a Magyar Katolikus Lexikon nyomán)

SZÁZ ÉVE HUNYT EL TIMA DÉNES JÓZSEF OFM

Száz éve, 1913. április 27-én hunyt el Csíksomlyón Tima Dénes József OFM. Kászonyfaluban született százhatvanöt éves, 1848. március 17-én. 1874–89 között a csíksomlyói tanítóképző énekzene tanára volt Simon Jukundián utódaként. Ezután marosvásárhelyi házfőnök, 1892–98 között a rendtartomány titkára. Csíksomlyóra visszatérve másodházfőnökként, hosszas betegség után hunyt el a szelíd és alázatos tanár. A csíksomlyói zárda kriptájába temették, halotti búcsúztatóját Kassai Lajos főgimnáziumi igazgató mondta. Tima Dénes József OFM kiadott műve: A csíksomlyói segítő Mária (Kolozsvár, 1907)

SZÁZHARMINC ÉVE SZÜLETETT BÍR FERENC

Százharminc éves, 1883. április 18-án született Csíkszenttamáson Bíró Ferenc plébános. Középiskolai tanulmányait Csíksomlyón és Gyulafehérváron, a teológiát Gyulafehérváron végezte. 1907-ben szentelték pappá. Előbb Sepsiszentgyörgyön és Gyulafehérváron segédlelkész, 1911–1933 között Madéfalván plébános. 1933-tól Csíkszeredában esperes-plébános. „E név és egyéniség a mélyebb lelkiiséget és a magasabb szempontú munkát jelenti” – fogalmazott csíkszeredai állomáshelyének elfoglalásakor a Csiki Lapok cikkírója. Bíró Ferenc a Magyar Párt vezetőségi tagja volt, az Alkotmány, a Közművelődés, az Erdélyi Tudósító és a Csiki Lapok cikkírója. 1946-ban hunyt el.

Ministránsok Csíkszeredában Bíró Ferenc plébánossal (Czika Zoltán tulajdona.)

MÁJUSI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Hetven éve, 1943 májusában **jelent meg utoljára a Határőr,** a Segítő Mária Gimnázium Sarlós Boldogasszonyról nevezett Mária Kongregációjának értesítője.

Százhatvan éve, 1853 májusában **látogatott Székelyföldre Jókai Mór.** Csikban többek között Verebesen, Tusnádfürdön és a Szent Anna-tónál fordult meg.

Hetvenöt éve, 1938 májusában **megszűnt** Csíkszeredában az **önkéntes tűzoltó egyesület.** Helyét hivatásos tűzoltók vették át.

Százötven éve, 1863. május 4-én **született** Csíksomlyón **Mika Ottó**–kár aljárásbíró, gazdasági szakíró.

Húsz éve, 1993. május 5-én **hunyt el** Gyulafehérváron **Jakab Antal** megyéspüspök. A csíksomlyói Jakab Antal Tanulmányi Ház az ő nevét viseli.

Százhusz éve, 1893. május 6-án **hunyt el** Csíksomlyón **Bartalis János** Krizológ zárdafőnök.

Hetvenöt éve, 1938. május 7-én **hunyt el** Kolozsváron **Gidófalvi Vítályos György,** a csíkszeredai földművelésiskola igazgatója.

Kilencvenöt éve, 1918. május 8-án **hunyt el** Budapesten **Bochkor Károly** jogász, egyetemi tanár, állami számviteli szakíró. Csíksomlyón született.

Ötven éve, 1963. május 13-án **hunyt el** Kézdivásárhelyen **Paál Elek** pedagógiai író, közíró. Gyergyóremetén született, tanítóképzőt Csíksomlyón végzett.

Száz éve, 1913. május 16-án **született** Galați megyében **Apostol Gheorghe,** a kommunista párt aktivistája, a Központi Bizottság

tagja. Illegális kommunistaként a csíkszeredai börtönben is raboskodott.

Nyolcvanöt éve, 1928. május 18-án **született** Brassóban **Domokos Géza** író, műfordító, könyvkiadó, politikus, az RMDSZ első elnöke.

Negyvenöt éve, 1968. május 21-én **számolt be** a Hargita napilap **az első Tavasz a Hargitán** elnevezésű folklórfesztiválról.

Harminc éve, 1983. május 21-én **hunyt el** Brassóban **Kurkó Gyárfás** regényíró, publicista, politikus, a MADOSZ elnöke. Csíkszentdomokoson született.

Hetven éve, 1943. május 21-én **született** Köröspatakon **Bálint András** újságíró, a Hargita, majd a Hargita Népe munkatársa. Csíkszeredában hunyt el 1994-ben.

Huszonöt éve, 1988. május 25–26-án **Nicolae Ceaușescu** kommunista pártfőtítkár **Hargita megyébe látogatott.**

Száz éve, 1913. május 26-án **hunyt el** Temesváron **Szentkatolnai Bálint Gábor** nyelvész, orientalista. Tanulmányainak egy részét Csíksomlyón végezte.

Százhusz éve, 1893. május 27-én **hunyt el** Csíkrákoson **Császár Antal,** az 1848–49-es szabadságharc főhadnagya.

Negyvenöt éve, 1968. május 27-től, más adatok szerint június 16-tól **Tusnádfürdőt várossá nyilvánították.** Az üdülőtelep a várossá nyilvánítás pillanatától a mai napig az ország legkisebb városa.

Nyolcvanöt éve, 1928. május 29-én **hunyt el** Csíkszentmártonban **Baka János** pedagógus, pedagógiai író, kántortanító.

HETVENÖT ÉVE HUNYT EL GIDÓFALVI VÍTÁLYOS GYÖRGY

Hetvenöt éve, 1938. május 7-én elhunyt Kolozsváron Gidófalvi Vítályos György, a csíkszeredai földművelésiskola nyugalmazott igazgatója. „Vítályos György a magyar állam által a Hargita alatt épített minta földmívelés-iskolának volt az igazgatója. Képzett szakember, aki vármegyénk gazdasági munkájában értékesen részt vett.” – írta a Csíki Lapok 1938. május 15-i lapszáma. A Csíki Néplap 1938. május 18-án így emlékezett: „Ő volt a kísérleti célokot szolgáló Hargita alatti földmívelésiskola utolsó magyar igazgatója. (...)”

A Hargita alatti iskola épülete
(<http://csikiakklubbjamenienkiacsiki.network.hu>)

KILENCVENÖT ÉVE HUNYT EL BOCHKOR KÁROLY JOGÁSZ

Kilencvenöt éve, 1918. május 8-án hunyt el Budapesten Bochkor Károly jogász, egyetemi tanár, állami számviteli szakíró. Bochkor Károly Csíksomlyón született 1847-ben. Középiskoláit szülővárosában és Kolozsváron végezte. Ezután számvetőségi tisztviselő volt Nagy-Szebenben, később Kolozsváron, Budapesten és Győrben is tevékenykedett. 1881-től Csíkszegy csíkszentmártoni kerületének országgyűlési képviselőjévé választották. Jogi tanulmányait a budapesti egyetemen végezte, és ugyanott előbb magántanárként, 1889-től rendes tanárként működött. Közigazgatási és politikai cikkei a korszak különböző időszakos kiadványaiban jelentek meg.

Bochkor Károly (Fodor Imre és Fodor Pál tulajdona.)

NYOLCVANÖT ÉVE SZÜLETETT DOMOKOS GÉZA

Nyolcvanöt éve, 1928. május 18-án született Brassóban Domokos Géza író, műfordító, kiadó, politikus, az RMDSZ első elnöke. Elemi iskolát Zágónban, a középiskolát Sepsiszentgyörgyön végezte. A kolozsvári Bolyai Tudományegyetemen kezdte a bölcsészszakot, majd egy év után Moszkvában a Makszim Gorkij Irodalmi Intézetben Pausztovszkij tanítványa lett. Visszatérve Romániába, az Előre, a Pionír és az Ifjúmunkás szerkesztőségében dolgozott. 1961-től a bukaresti Irodalmi Könyvkiadó nemzetiségi részlegének főszerkesztője, 1970-től a Kriterion Könyvkiadó igazgatója lett. Az Irodalmi Könyvkiadónál töltött évek alatt indultak el a Romániai Magyar Írók, a Horizont és a Forrás sorozatok. Domokos Géza 1989 decemberében az RMDSZ egyik alapítója volt, ő lett a Szövetség első elnöke, és 1992-ig egyik parlamenti képviselője. (A Romániai Magyar Irodalmi Lexikon és az RMDSZ által kiadott gyászjelentő nyomán)

Domokos Géza (Daczo Dénes felvétele.)

HETVEN ÉVE SZÜLETETT BÁLINT ANDRÁS

Hetven éve, 1943. május 21-én született Kőröspatakon Bálint András újságíró. 1965-ben a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen magyar nyelv és irodalom szakos tanári oklevelet szerzett. 1968-tól 1994-ben bekövetkezett haláláig a Hargita (később Hargita Népe) napilap munkatársa, szerkesztője, a közügy illetve a művelődési rovat vezetője. „Meghalt Bálint András, az Újságíró. Talán az utolsó olyan erdélyi újságírók egyike, akinek a szakma: Becsület, Tisztesség, Szolgálat, ki alázattal írta le az ezredik rutinos cikket is. . .” – fogalmazott búcsúztatójában György Attila. Az alig 52 évesen elhunyt újságíró emlékére alapították a Bálint András-díjat, amelyet fiatal, tehetséges újságíróknak adnak át minden évben, Bálint András halálának évfordulóján.

A fiatal újságíró (Bálint András örökösének tulajdona.)

JÚNIUSI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Százhusz éve, 1893. június 2-án **született** Csíkszentimrén **Bálint Ákos** népművelő, tankönyvíró, zeneszerző. Tanulmányait Csíksomlyón végezte.

Kétszáz éve, 1813. december 2-án **született** Csíkszentgyörgyön és **száznegyven éve**, 1873. június 2-án **hunyt el** Székelyudvarhelyen **Cziriel Antal** gimnáziumi igazgató, egyházi író.

Kilencven éve, 1923. június 8-án **született** Nagyszalontán **Fenyvesi Mária Judit** SZTT rendfőnöknő, politikai üldözött. A csíkszeredai börtönben is raboskodott.

Kétszáznyolcvanöt éve, 1728. június 10-én **hunyt el** Gyulafehérváron **Antalfi János** megyéspüspök. Csíkszentmártonon született.

Száznegyvenöt éve, 1868. június 11-én **született** Székelyhídon **Molnár Ákos** ügyvéd, országgyűlési képviselő. Néhány évig Csíkszeredában élt.

Háromszázharmincöt éve, 1678. szeptember 21-én **született** és **kétszázhatvanöt éve**, 1748. június 11-én **hunyt el** Csíksomlyón **Balásffi Ferenc Mihály OFM** egyházi író.

Hatvanöt éve, 1948. június 11-én történt a **főbb termelőszervezők államosítása**.

Kétszáznegyven éve, 1773. június 13-án **Csíkszeredába látogatott II. József**, Mária Terézia fia és társuralkodója. Másnap a gyimesi várat kereste fel.

Száz éve, 1913. június 13-án **hunyt el** **Kőszeghy László** királyi mérnök, városi és törvényhatósági bizottsági tag, a Gyilkostói út állami építésének felügyelője.

Száz éve, 1913. június 15-én **hunyt el** Csíkszentimrén **Betegh Lajos** bakteriológus, a fumei kormányzóság és tengerészeti hatóság állattenyésztési főfelügyelője.

Kilencvenöt éve, 1918. június 15-én **volt az Asiago-i ütközet**, amelyben csíki katonák tömegesen estek el.

Hetvenöt éve, 1938. június 16-án a csíksicsói községházánál **áreljtést tartottak a hargitafürdői villanyvilágítás bevezetésére**.

Százharminc éve, 1883. június 16-án **hunyt el** Esztergomban csíkszatószezi **Györffy Iván** primási főtanító, nyelvész, könyvtáralapító. Tanulmányainak egy részét Csíksomlyón végezte.

Százhuszonöt éve, 1888. június 17-én **született** Csíksomlyón **Hatolykai Pap István** ármentesítő társulati főmérnök. Jelentős tevékenységet fejtett ki a Szeged környéki vadvizek rendezése érdekében.

Százharmincöt éve, 1978. június 20-án **hunyt el** Előpatakon **Kapusy Antal** orvosi és lélektani szakíró, műfordító, szerkesztő. Néhány évig Gyimesfelsőlőkon élt.

Százötvenöt éve, 1858. június 20-án **született** Kotalban, Szabolcs megyében **Páris Frigyes** királyi ügyész. Csíkszeredában is működött.

Száznyolcvan éve, 1833. június 22-én **hunyt el** Csíksomlyón **Andrási Rafael Péter OFM** tartományfőnök.

Negyvenöt éve, 1968. június 23-tól **Szentegyházát** (Vlahicát) **várossá nyilvánították**.

Százöt éve, 1908. június 24-én **született** Szárhegyen **Gábor János Anasztáz OFM** plébános. Középiskolai tanulmányait Gyergyószentmiklóson, illetve Csíkszeredában végezte.

Száz éve, 1913. június 28-án **született** Csíkszentmiklóson **János László** festőművész.

Százöt éve, 1903. június 29-én **született** Budapesten **Fodor Pál** mérnök, volt politikai elítélt. Sok évig Csíksomlyón élt.

SZÁZHÚSZ ÉVE SZÜLETETT BÁLINT ÁKOS

Bálint Ákos és felesége, Bálintné Pálffy Teréz ötvenéves házassági évfordulójukon 11 unokájukkal (Kostyák Alpar tulajdona.)

Százhusz éve, 1893. június 2-án született Csíkszentimrén Bálint Ákos népművelő, tankönyvíró, zeneszerző. A csíksomlyói tanítóképző intézetben 1912-ben szerzett oklevelet. 1918-tól 1953-ig Gyergyószentmiklóson tanító, majd iskolaigazgató. Részt vett a Gyergyói Múzeum munkájában, évtizedekig a Gyergyói-medence zenei és művelődési életének egyik irányítója volt. Népdalokat gyűjtött, zeneműveket szerzett, különösen jelentősek népdalfeldolgozásai. Az Öröm-Ábéce és olvasókönyv... (1922) című tankönyve több kiadást ért meg. A Beethoven-centenárium alkalmából zenei alapismerteket nyújtó dalegyleti zsebkönyvet adott ki (Gyergyószentmiklós, 1927). 1985-ben hunyt el Gyergyószentmiklóson.

Molnár Ákos országgyűlési képviselő (Vasárnapi Újság, 1902. március 16.)

SZÁZNEGYVENÖT ÉVE SZÜLETETT MOLNÁR ÁKOS

Száznegyvenöt éve, 1868. június 11-én született Székelyhídon Molnár Ákos ügyvéd, országgyűlési képviselő. A jogot 1886–1889 között Nagyváradon, Budapesten és Grazban végezte. Kezdetben Budapesten gyakornokoskodott, majd Csíkszeredában unokabátyjának, Molnár József országgyűlési képviselőnek irodájában folytatta joggyakorlatát. „Az itt töltött négy év alatt vezérszerepe volt a csíki társadalmi életben – fogalmaz Szinnyei József –, kaszinók és egyletek alapítása, a jótékonyág előmozdítása által jelentékenyen föllendítette a társadalmi életet.” A hírlapírás terén mint a Csíki Lapok szerkesztője, az irodalomban pedig mint novellista és színműíró működött. Elbeszéléskötete Homokszemek címen jelent meg, a Bukaresti székely leány című darabját pedig számos vidéki színpad előadta. (Szinnyei József: Magyar írók élete... és a Szövetkezett balpárt arcképcsarnoka című kötetek nyomán)

KÉTSZÁZNEGYVEN ÉVE
CSÍKSZEREDÁBA LÁTOGATOTT II. JÓZSEF

József főherceg 1775–80 körül (Georg Decker festménye.)

Kétszáznegyven éve, 1773. június 13-án Csíkszeredába látogatott II. József, Mária Terézia fia és társuralkodója. A ferences Loseiner Lénárd kortárs krónikás beszámolt az eseményről. „Kézdivásárhelyről Csíkba, a várhoz érkezett II. József, Mária Terézia fia és társuralkodója – idézi Loseinert Szócs János történész. – A császár ekkor a Zsögöd felőli mezőn felállított 400 csíki határőrkatona fölött szemlét tartott és nagylelkűen ajándékozott, majd délután, hat óra tájt, ebédelni Szépvízre távozott, ahol egy József nevű örmény emberről szállt meg. Másnap meglátogatta a gyimesi várat.” (Szócs János: A Mikó-vár története)

JÚLIUSI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

A Csiki Lapok beszámolója szerint **nyolcvan évvel ezelőtt, 1933 júliusában hó esett** a Hargitán.

Hetvenöt éve, 1938 júliusában kezdődött Csíkszeredában a **Nemzeti Bank és a görög katolikus katedrális építése**.

Negyvenöt éve, 1968 júliusában alakult meg a Képzőművészek Szövetségének Hargita megyei fiókja.

Százhusz éve, 1893. július 2-án nyitották meg Marosvásárhelyen a **székelyföldi iparmúzeumot**. Ebben „fel lesznek halmozva a kézműipart üzők számára minta gyanánt szolgáló kézműipari készítmények s a mellett a Székelyföldről kikerült iparcikkeknek állandó eladási csarnoka is leend” – számolt be az eseményről a Csiki Lapok 1893. július 12-én.

Száz éve, 1913. július 2-án volt az első jelentősebb áramszünet Csíkszeredában. Az áramszünetet, a korabeli sajtó szerint, a megyeháza építkezésénél dolgozó inasok okozták. Csíkszeredában 1911. február 11-én gyúlt ki először a villany.

Százötvenöt éve, 1898. július 4-én született Gyergyószentmiklóson **Imre Dénes** huszárszázados, a Ludovika Akadémia végzettyje, löversenyző, a csíkszentmihályi Imre család tagja.

Százöt év, 1903. július 4-én született Kolozsváron és **harminc éve, 1883. szeptember 15-én hunyt el** Budapesten **Szervátiusz Jenő** szobrászművész, a csíksomlyói KALOT népfiskola tanára.

Ötvenöt éve, 1958. július 5-én hunyt el Csíkszeredában **Szabó Dezső** építőmester.

Negyvenöt éve, 1968. július 10-én hunyt el Kolozsváron **Róza József** tanár, ifjúsági író, szerkesztő. Tusnádfürdőn született, középiskolai tanulmányait Csíksomlyón kezdte.

Százöt év, 1908. július 10-én született Csíkszeredában **Seiwarth László** fényképész, a kommunista rendszer üldözöttje.

Százhusz éve, 1893. július 10–14. között Csíkszeredában lépett fel Egrý Kálmán társulatával **E. Kovács Gyula**, a Kolozsvári Nemzeti Színház aranykorának kiemelkedő és népszerű színművésze.

Hús év, 1993. július 12-én hunyt el **Eross László** kántortanító, tanár, tanfelügyelő, helytörténész. Csíkszeredában született.

Negyven éve, 1973. július 14-én hunyt el Csikpálfalván **Gál Ferenc** műgyűjtő, pedagógus.

Százötven éve, 1863. július 15-én született Nagyváradon **Gyalóky Sándor**, Csík vármegye főispánja.

Százharminc éve, 1883. július 16-án született Gyergyóremetén **Paál Elek** pedagógiai író, közíró. Polgári iskolát Gyergyóditróban, tanítóképzőt Csíksomlyón végzett.

Százöt év, 1903. július 17-én született Csikmadarason **Ambros József Bonifác** plébános, KALOT-vezető, politikai üldözött. Az elemi iskoláit Csíksomlyón, a gimnáziumot Csíkszeredában végezte.

Százkilencven éve, 1823. július 18-án született Kászónjakabfalván **Andrási József** gimnáziumi igazgató-tanár, plébános, főesperes.

Nyolcvan évvel ezelőtt, 1933. július 18-án Csíkszereda vendége volt Pelle István, a korszak jeles magyar tornásza.

Tíz év, 2003. július 18-án hunyt el Kolozsváron **Jakab Lajos** operaezenes. Csíkszentdomokoson született 1929-ben.

Százhatvan éve, 1853. július 23-án született Győrben csíkszentsimoni **Lakatos Károly** ornitológus, vadász és kutyaidomító.

Százhusz éve, 1893. július 23-án a vakációzó gimnáziumi tanulók két színművet mutattak be a csíkszeredai elemi iskola földszinti termében. A rendezvény és az ezt követő előadások különlegessége, hogy a gyermekszínház a diákok saját kezdeményezése volt, akik nem akarták semmivéssel tölteni a hosszú nyári szünidőt.

Százötvenöt éve, 1958. július 24-én hunyt el Eszteleken **Lukács István Manszvét OFM** Erdély népmissionáriusa. Karcfalván született, a gimnáziumot Csíksomlyón végezte. Ugyanitt később tanárként is működött.

Negyven év, 1973. július 24-én hunyt el Budapesten **Bochkor Ádám** orvos, a Kat. Orvosok Szt. Lukács Egyesületének alapítója, a Budapesti Tudományegyetemen a törvényszéki orvostan magántanára. Csíkszeredában született.

Százhusz éve, 1893. július 25-én született Csíkszögödön **Nagy Imre** festő- és grafikusművész, emlékiratíró.

Negyven év, 1973. július 25-én, Nagy Imre festőművész 80. születésnapján nyitották meg Zsögödben a **Nagy Imre Galériát**.

Háromszázharmincöt év, 1678. július 25-én született Kászónaltizen **Lukács Mihály** plébános, a csíksomlyói kollégium alapítója.

Százhatvan év, 1843. július 26-án született Gyergyószentmiklóson **dr. Csiky Dénes**, a gyergyószentmiklósi Csiky-kert létrehozója, több gyümölcsfaja székelyföldi meghonosítója. Tanulmányait egy részét Csíksomlyón végezte.

Hetven év, 1943. július 28-án született Csíkszeredában **Nagy P. Zoltán** fotóművész, fotóriporter, a Hargita, később Hargita Népe napilap munkatársa.

Kilencven év, 1923. július 31-én született Barótan **Kádár Zsombor** erdőmérnök, tanár, szakíró. Csíkszeredában is tanított.

SZÁZTÍZ ÉVE SZÜLETETT SZERVÁTIUSZ JENŐ

Száz tíz éve, 1903. július 4-én született Kolozsváron és harminc éve, 1983. szeptember 15-én hunyt el Budapesten Szervátiusz Jenő szobrászművész, a csíksomlyói KALOT népfőiskola tanára. 1925–27-ben Párizsban élt, ahol egy fafaragó üzemben dolgozott, emellett az École Libre esti tanfolyamán szobrászatot tanult. 1927-ben hazatért, és Kolozsváron beiratkozott a Képzőművészeti Akadémiára. 1929-ben Bukarestben, 1930-ban és 1933-ban Kolozsváron, 1937-ben Budapesten állított ki. 1940–42-ben a csíksomlyói népfőiskolában, 1948–49-ben a kolozsvári művészeti iskolában tanított. 1949-ben kinevezték a kolozsvári képzőművészeti főiskola tanárává, ahol 1965-ig tanított. Fa-, kő- és márványszobrokat alkotott. Művészetete a népi fafaragás tradícióit a 20. század expresszív kifejezésformáival egyesíti.

Szervátiusz Jenő (guggolva) Csíksomlyón Mágori Varga Béla és Gál Ferenc társaságában. (A Gál család gyűjteményéből.)

NEGYVEN ÉVE HUNYT EL GÁL FERENC

Negyven éve, 1973. július 14-én hunyt el Csíkpálfalván Gál Ferenc műgyűjtő, pedagógus. Csíkpálfalván született, elemi iskoláit szülőfalujában, a középiskolát Csíksomlyón végezte. 1914-ben tanítói oklevelet szerzett (tanítóképzősként osztálytársa volt Nagy Imre festőművésznek és barátságuk tartósnak bizonyult). Az első világháború idején frontszolgálatot teljesített, első osztályú vitézségi érmet kapott, mint tartalékos hadnagy szerelt le 1918-ban. Ezután Budapestre ment tanulni, részt vett az októberi forradalomban. 1924-ben lemondva tanítói állásáról, a csíkszeredai társadalombiztosítási pénztárnál helyezkedett el. 1941-től vármegyei népművelési titkár, a második világháborúban főhadnagy, majd századparancsnok. Értékes műgyűjteménye a képzőművészekkel való barátsága révén alakult ki:

Nagy Imre festménye Gál Ferencről (A Gál család gyűjteményéből.)

Aba-Novák Vilmos, Szervátiusz Jenő, Nagy Imre, Nagy István gyakran felkeresték, de találhatók a gyűjteményben Barcsay Jenő, Hincz Gyula és Szőnyi István munkái is.

HETVEN ÉVE SZÜLETETT NAGY P. ZOLTÁN

Hetven éve, 1943. július 28-án született Csíkszeredában Nagy P. Zoltán fotóművész, fotóriporter, a Hargita, később Hargita Népe napilap munkatársa. Középiskoláit szülővárosában végezte 1961-ben, 1968 után a Hargita napilap fotóriportere lett. 1975-től a Romániai Fotóművészek Szövetségének tagja, 1990-től tanácsosa; 1993-tól tagja a Fotóművészek Nemzetközi Szövetségének is. A csíkszeredai Hargita Fotóklub elnöke, a szárhegyi művésztelep egyik alapítója volt. Romániai és külföldi lapokban több mint 30 000 felvétele jelent meg. 1977 és 1995 között huszonkét országban, Ausztrália kivételével minden földrészen szerepelt kiállításokon, s 71 hazai és nemzetközi díjat szerzett. 1994-ben sajtófotóit nivódíjjal jutalmazták. 2010-ben hirtelen hunyt el Csíkszeredában.

Nagy P. Zoltán a Szejkelfürdői fesztiválon az 1990-es években (A Romániai Magyar Szó archívumából – Székely Sándor felvétele)

AUGUSZTUSI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Hetvenöt éve, 1938. augusztus 1-jén **hunyt el** Csíkszeredában **Orbán Mihály**, a csíkszeredai Dal- és Zeneegyesület karnagya.

Száz éve, 1913. augusztus 2-án történt több magánszemély **területének tényleges kisajátítása** Csíkszeredában **piactér kialakításának** és új utcák nyitásának **céljára** – számolt be a Csíki Lapok 1913. augusztus 6-i számában.

Hatvan éve, 1953. augusztus 4-én **hunyt el** Budapesten **Tompa Béla** színész, színigazgató, Csíkszereda egyetlen színházi lapjának, a Színházi Újságnak a szerkesztője. Esküvőjét is Csíkszeredában tartotta 1912-ben.

Kétszáz éve, 1813. augusztus 10-én **hunyt el** Kolozsváron altorjai **bárá Apor József** kanonok, Csíkrákos, később Kolozsvár plébánosa.

Nyolcvan éve, 1933. augusztus 11-én **Mihai Şerban** kisebbségügyi miniszter **Csik megyébe látogatott.**

A csíkszeredai Ipartestület Csík vármegye főispánjához fordult védelemért a kontáripár ellen – adta hírül nyolcvan évvel ezelőtt, 1933. augusztus 13-án a Csíki Lapok.

Kilencvenöt éve, 1918. augusztus 18-án **született** Zetelakán **Boros István Valér OFM** laikus testvér, karnagy, orgonista, csíksomlyói ének- és zenetanár.

Százhetvenöt éve, 1838. augusztus 18-án **született** Karcfalván **Herter Júlia** fényképész.

Tíz éve, 2003. augusztus 18-án **hunyt el** Mosdóson **Szász Endre** festő, grafikus, keramikus, látványgrafikus. Csíkszeredában született.

Harminc éve, 1983. augusztus 20-án (más adatok szerint 23-án) **hunyt el** Budapesten **Zeőke Antal** országgyűlési képviselő, lapkiadó. Csíkszeredában született.

Száznyolcvanöt éve, 1828. augusztus 22-én **született** Székelyszentkirályon **Lőrincz Ferenc** az 1848–49-es szabadságharc őrmestere, csíkszeredai plébános.

Százhusz éve, 1893. augusztus 23-án **született** Csíkverebesen **Sándor Imre** püspöki helytartó, az erdélyi Római Katolikus Nép-

szövetség igazgatója, a csíkszeredai gimnázium hittanára, a katolikus egyház vértanúja.

Negyvenöt éve, 1968. augusztus 26-án **Hargita megyébe látogatott Nicolae Ceauşescu** pártfőtítkár.

Kétszázhatvanöt éve, 1748. augusztus 26-án **hunyt el** Csíkszeredában **Balás Ágoston** ferences szerzetes, a csíksomlyói gimnázium tanára, több katolikus énekeskönyv összeállítója.

Nyolcvan éve, 1933. augusztus 26. és 30. között **tartották az Erdélyi Gazdasági Egylet** nagyszabású **kiállítását** Sepsiszentgyörgyön.

Százötvenöt éve, 1858. augusztus 27-én **született** Gyergyószentmiklóson **Kassai Lajos** kanonok, csíkszeredai főgimnáziumi igazgató, szentszéki tanácsos, tiszteletbeli kanonok.

Százharmincöt éve, 1878. augusztus 27-én **hunyt el** Zabolán **Mikes Benedek**, Tusnádfürdő egyik alapítója.

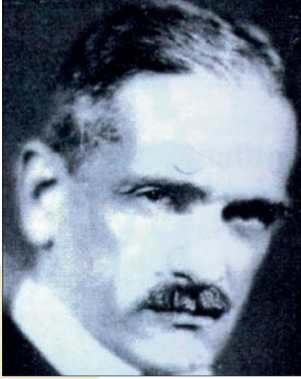
Hetvenöt éve, 1938. augusztus 28-án **született** Marosvásárhelyen **Beczásy Antal** festőművész, rajztanár. Hosszú évekip Csíkszeredában tanított, alkotott.

Hetvenöt éve, 1938. augusztus 29–30-án **Csíksomlyóra látogatott** a Szent Ferenc-rend legfőbb kormányzója, **Leonardo Maria Bello.**

Harmincöt éve, 1978. augusztus 30-án **hunyt el** Kolozsváron **Debreczy Sándor** pedagógiai író. Kászonyfaluban született, gyerekeinek egy részét Szépvízen töltötte.

Hatvanöt éve, 1948. augusztus 30-án **jött létre az Országos Népbiztonsági Igazgatóság** (Direcția Generală a Securității Poporului – DGSP). A későbbi hírhedt Securitate nemzetiségi összetétele 1948-ban összesen: 3973 fő, ebből: 338 zsidó, 247 magyar, 24 orosz, 5 német, 3 örmény, 5 cseh, 1 olasz, 3 bolgár, 13 jugoszláv és 3334 román.

Száz éve, 1913. augusztus 30-án Csíkszeredában **Kiss Péter iparos-tanoncnak adták át** a felszabadulást jelentő **bizonyítványt.** Az eset különlegessége, hogy Kiss Péter órás, az országban a második olyan iparostanonc volt, aki érettségi oklevéllel is rendelkezett.

Mihai Șerban (septemcastra.cluj.travel)

NYOLCVAN ÉVE CSÍKSZEREDÁBAN JÁRT MIHAI ȘERBAN KISEBBSÉGÜGYI MINISZTER

Nyolcvan éve, 1933. augusztus 11-én Mihai Șerban kisebbségügyi miniszter Csík megyébe látogatott, ahol találkozott Pál Gábor képviselővel, Bálint Lajos préposttal és a helyi újságírókkal. A szegedi születésű miniszter magyar iskolában tanult, így a helyiek azt remélték, megérti a magyar lelket s a kisebbségi magyarság gondjait. Ismertették vele a vidék legsúlyosabb bajait: az árvízkárosultak, a rokkantak, a Csíki Magánjavak problémáit, a rendőrök és a csendőrök által elkövetett brutalitásokat, és szóltak a „világ legrosszabb útjairól” is, amelyekre az állam nem áldoz. A látogatást a helyi sajtó és a helyi politikusok egyaránt fontosnak tartották. „Șerban kisebbségi miniszter csíki útja kiadós volt” – fogalmazott a Csíki Lapok újságírója.

GAZDASÁGI KIÁLLÍTÁS ÉS ŐSI SZÉKELY LAKODALOM

Nyolcvan éve, 1933. augusztus 26. és 30. között tartották az Erdélyi Gazdasági Egylet nagyszabású kiállítását Sepsiszentgyörgyön. „A kiállításon szép anyaggal szerepeltek a Székelyföld gazdái és a mezőgazdasággal kapcsolatos iparágak. Csík vármegye képviselői közül többek között dr. Pál Gábornét szötteseiért, Vámszer Imre csíkszeredai iparművész, Aladics Zoltán és Seiwarth László fényképészeket, a tusnádfürdői és a Salutaris borvizet, Blénessy Károly szentdomokosi méhészt, dr. Boga Alajos tanárt, Kozán Imre mérnököt, a csíkszeredai Turista Csoportot és Albertini Jenőt aranyéremmel jutalmazták. A kiállításon Háromszék, Udvarhely és Csík megye fiatalága mutatta be a székely népszokásokat. A csíkiak által bemutatott ősi székely lakodalmat Hirsch Hugoné rendezte, aki hat faluból 280 személyt vonultatott fel.

Jelenet a Hirsch Hugoné által rendezett székely lakodalmából (Gál Bence tulajdona.)

BE CZÁSY ANTAL

Hetvenöt éve, 1938. augusztus 28-án született Marosvásárhelyen Beczásy Antal festőművész, rajztanár. Tanulmányait szülővárosában kezdte, ugyanott járt konzervatóriumba, majd Kolozsváron előbb rajztanári szakot, később Képzőművészeti Akadémiát végzett Nagy Imre, Mohy Sándor, Abódi Nagy Béla és Földes László tanítványaként. Gazdag életműjében számtalan egyéni, csoportos, hazai és külföldi kiállításon látható a közönség alkotásait 1959-től 2006-ig. „Nagyon igényes és sajátos grafikai látás jellemezte rézkarait, ceruzarajzait. Kiváló technikai tudással és megszállottsággal festette akvarelljeit.” – írja róla Márton Árpád. Beczásy Antal a kilencvenes évek elején kitelepedett Magyarországra, ott is hunyt el 2007. január 1-jén. Hamvai a csobotfalvi temetőben nyugszanak.

Beczásy Antal

SZEPTEMBERI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Hetven éve, 1943 szeptemberében **kezdték meg a rádióleadó-állomás építését.** Ugyanekkor adták vállalatba a budapesti Dávid építkezési cégnek a csíkszeredai méntelep építésének munkálatait is.

Hetven éve, 1943 szeptemberében kezdte meg a csíkszeredai államépítészeti hivatal a **Szent Anna-tóhoz vezető út kiépítését.**

Százhatvanöt éve, 1848. szeptember 1-jén **született** Szépvízen **Császár (Zakariás) János** alezredes, kerületi csendőrparancsnok-helyettes.

Ötvenöt éve, 1958. szeptember 1-jén **végezték ki** a csíksomlyói Tamás-testvéreket, **Tamás Dezső** tisztviselőt és **Tamás Imre** tanítót, valamint **Orbán István** csíktapolcai tisztviselőt, a Szoboszlay Aladár-féle összeesküvés résztvevőit.

Hetven éve, 1943. szeptember 3-án Csíkszeredába látogatott **Antal István dr.** nemzetvédelmi propaganda miniszter.

Százhetven éve, 1843. szeptember 4-én **született** Szépvízen **Dániel Joakim** kegyesrendi házfőnök, a kolozsvári főgimnázium tanára.

Százötvenöt éve, 1858. szeptember 5-én **született** Kolozson **Hankó Antal** karcfalvi gyógyszerész.

Száznegyven éve, 1873. szeptember 6-án **született** Csíkszeredában csíktapolcai **Lázár Miklós** szolgabíró.

Kilencvenöt éve, 1918. szeptember 6-án **született** Csíkszeredában ausztriai **Blum Erzsébet** író.

Ötvenöt éve, 1958. szeptember 6-án **hunyt el** Csíkszeredában **Fejér Gerő** kanonok, az országos közoktatási tanács tagja. Szépvízen született.

Háromszázharmincöt éve, 1678. szeptember 9-én **hunyt el** Csíksomlyón **Görög István** taploczai ferences pap, iskolaépítő, bákói püspöki helytartó, Moldva apostoli elnöke.

Nyolcvanöt éve, 1928. szeptember 10-én **született** Gyimesbükkön **Fejér Ákos** tanár, sportoló, a háromszéki kerékpársport kiemelkedő alakja. A csíkszeredai gimnáziumban érettségizett 1948-ban.

Húsz éve, 1993. szeptember 10-én **hunyt el** Csíkszeredában **Vákár Lajos** jégkorongozó, edző, a csíkszeredai műjégpálya névadója.

Százhetvenöt éve, 1838. szeptember 11-én **született** Szamosújváron **Fáráó Simon** esperes, armenológus, szépvízi plébános, az örmény templom helyreállítója.

Ötvenöt éve, 1958. szeptember 18-án **született** Szépvízen **Antal István** jégkorongozó, a Sportklub elnöke.

Százhatvanöt éve, 1848. szeptember 20-án **született** Márafalván **Pap Domokos** királyi főmérnök, Csíkszereda város képviselő-testületének tagja.

Háromszázharmincöt éve, 1678. szeptember 21-én **született** és **kétszázhatvanöt éve,** 1748. június 11-én **hunyt el** Csíksomlyón **Balásfi Ferenc Mihály OFM** egyházi író.

Kilencvenöt éve, 1918. szeptember 27-én **született** Alsózsukon **Barát Jenő** agrárstatistikai szakíró. A csíkszeredai főgimnáziumban tanult.

Húsz éve, 1993. szeptember 28-án **hunyt el** Marosvásárhelyen **Horváth Tibor** gyógyszerészeti szakíró. Csíkszentmártonban született kilencven éve, 1923. november 2-án.

Tíz éve, 2003. szeptember 30-án **hunyt el** Tatabányán **Salló István** szobrász, író, közéleti személyiség, az 1960–70-es években Csíkszereda kulturális életének egyik meghatározó egyénisége. Zsögödben született.

ÖTVENÖT ÉVE VÉGEZTÉK KI A SZOBOSZLAY-PER HALÁLRA ÍTÉLTJEIT

Ötvenöt éve, 1958. szeptember 1-jén végezték ki Temesváron vagy Aradon a Szoboszlaj-per halálra ítélt vádlottjait. Az 1957-es, Szoboszlaj Aladár magyarpécscsai plébános nevével fémjelzett perben államellenes összeesküvés vádjával bíróság elé állított 57 személy közül 11-re mondták ki a halálos ítéletet, de egy esetben a halálos büntetést életfogytiglanra változtatták. Mivel Szoboszlajnak több Csíkszereda környéki személyt is sikerült bevonni a szervezkedésbe, így a mozgalom egyik központja hamarosan Csíkszereda lett. A tíz kivégzett közül négynek vannak csíkszeredai kötődései: Ábrahám Árpád torjai katolikus plébános, Szoboszlaj Aladár bérmakeresztapja Csíkszeredában érettségizett, Tamás Dezső és Tamás Imre csíksomlyói, Orbán István csíktaplocai volt. A szervezkedésben elítéltek rehabilitálásáról három évi pereskedés után, 2010-ben született döntés, de az elítéltek és az elhunytak családtagjai azóta sem részesültek kárpótlásban, sőt Tamás Dezsőék esetében az elkobzott csíksomlyói lakóházat sem sikerült, sok éves pereskedés után sem visszakapniuk a leszármazottaknak. A kivégzettek és a börtönben elhunyt Szörcey Elek holtteste mindmáig ismeretlen helyen nyugszik.

A Tamás-testvérek: Dezső és Imre
(A Tamás testvérek utódainak tulajdona.)

HETVEN ÉVE CSÍKSZEREDÁBAN JÁRT ANTAL ISTVÁN MINISZTER

Hetven éve, 1943. szeptember 3-án Csíkszeredába látogatott Antal István dr. nemzetvédelmi propaganda miniszter. Az állomáson Szász Gerő polgármester fogadta, a vármegyeházán dr. Ábrahám József alispán köszöntötte. Ezután a miniszter részt vett az összes csíkszemélyi társadalmi egyesületek munkaközösségének alakuló ülésén ahol „hosszabb beszédben ismertette az ország külpolitikai helyzetét és időszerű belső kérdéseit” – számolt be a látogatásról az MTI. A munkaközösség elnökéül Bíró Ferenc esperest, titkárául Ferencz Gyárfás újságíróvá választották meg. Délután a miniszter Kovács Károly dr. főispán társaságában, valamint a vármegye vezető embereivel együtt meglátogatta Csíksomlyón a kegytemplomot és a KALOT Népfőiskolát.

Antal István átveszi a mandátumot (huszadilkszazad.hu)

OKTÓBERI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Száz éve, 1913. október elején **nyitotta meg kapuit a csíksomlyói árvaház.** Az árvaházi növendékek október 26-án vettek először részt szentmisén a csíksomlyói kegytemplomban.

Hetvenöt éve, 1938. október közepén **tartottak először teniszversenyt a római katolikus főgimnáziumban,** a tanári kar saját költségén az iskola előtt megépített tenispályán.

Kétszáz éve, 1813. október 2-án **született** Bécsben csíkszeredai **Kászonyi Dániel** huszár-főhadnagy, 1848–49-es honvédszázados és hírlapíró.

Száznegyven éve, 1873. október 2-án **született** Kászonyújfaluban **Szilveszter Ferencz** teológiai doktor, főgimnáziumi tanár. Gimnáziumi tanulmányait Csíksomlyón és Gyulafehérváron végezte.

Százötvenöt éve, 1858. október 4-én **kezdte meg működését a csíksomlyói tanítóképző.**

Értékes **középkori temetkezési leletekre bukkantak** Csíkszentkirály határában – számolt be a Hargita megyei napilap negyvenöt évvel ezelőtt, **1968. október 4-én.**

Százharminc éve, 1883. október 9-én **született** Csíkrákoson **Kölonthe Béla** helytörténész, író, a gyergyószentmiklósi főgimnázium tanára.

Háromszázharmincöt éve, 1668. október 9-én **született** Csíkszentkirályon, és **kétszázkilencvenöt éve,** 1718. december 23-án **hunyt el** Károlyfehérváron **Bors Ferenc Antal János** püspöki helynök.

Száztizent éve, 1898. október 10-én **született** Brassóban **Horváth Ferenc** vezérőrnagy. Csíkszeredában is tanult, Stuttgartban hunyt el 1971-ben, de hamvai Hargitafürdőn nyugszanak.

Öt éve, 2008. október 10-én **hunyt el Nagy Géza,** a Márton Áron Gimnázium tanára.

Százhusz éve, 1893. október 11-én **született** Csíkszentmártonon **Albert István** újságíró, novellista.

Hatvan éve, 1953. október 14-én **hunyt el** Szegeden **Szőkefalvi Nagy Gyula** matematikai szakíró. Tanított Csíksomlyón és Csíkszeredában is, majd Szegeden volt egyetemi tanár.

Hetven éve, 1943. október 16. óta **jegyzik a helyi telefonbeszélgetéseket és azóta kell fizetni ezen szolgáltatásért.**

Nyolcvan éve, 1933. október 17-én **Csíkszeredába látogatott D. R. Ioanîtescu** munkaügyi miniszter, és meglátogatta a prefektúrát, a közkorházat és a társadalombiztosító helyi fiókját.

Kilencven éve, 1923. október 19-én **született** Gyergyóalfaluban **Székely Gergely** plébános, politikai üldözött. A csíkszeredai Segítő Mária Gimnáziumban végezte tanulmányai egy részét.

Háromszáznegyvenöt éve, 1668. október 21-én **született** Csíkrákoson **Csereli Mihály** erdélyi történetíró.

Százharminc éve, 1883. február 7-én **született** és **negyvenöt éve,** 1968. október 21-én **hunyt el** Csíksomlyón **dr. Pál Gábor** ügyvéd, parlamenti képviselő, a Csiki Magánjavak perének képviselője.

Százhetven éve, 1843. október 24-én **született** Gyergyószentmiklóson **Ávéd Jákó** író, szerkesztő, főgimnáziumi tanár. Tanult és tanított is a csíksomlyói gimnáziumban.

Öt éve, 2008. október 24-én **Csíkszeredába látogatott Sóllyom László** magyar köztársasági elnök.

Negyvenöt éve, 1968. október 25-én **kezdődtek a csíkszeredai Líceum jubileumi ünnepségei.**

Százkilencvenöt éve, 1818. október 26-án **született** Fitódon **Nagy Imre** gimnáziumi igazgató, a csíksomlyói gimnázium első történetírója, a gyulafehérvári káptalan kanonoka, a fitódi iskola alapítója.

Száznegyvenöt éve, 1868. október 26-án **született** Csíkszeredában **Erőss József** tanár, történész.

Harmincöt éve, 1978. október 27-én 420-as számmal keltezték azt az **államtanácsi rendeletet, amely Csíkszeredában 36 állami és 118 magántulajdonban lévő ingatlan kisajátítását és lebontását írta elő** „egy lakónegyed és a hozzá tartozó társadalmi-kulturális intézmények építése érdekében”. Ez a rendelet semmisítette meg a régi városközpont túlnyomó részét, a Virág és a Rózsák utcáját csaknem teljes egészében.

Százöt éve, 1908. október 27-én **született** Csíkpálfalván **Ferencz Imre** építőmester, a csíksomlyói KALOT építkezési munkálatainak vezetője.

Száz éve, 1913. október 28-án **született** Kozmáson **Kelemen Béla** nyelvész, szótáríró.

A CSÍKSOMLYÓI TANÍTÓKÉPZŐ

Százötvenöt éve, 1858. október 4-én kezdte meg tevékenységét Erdély egyik első római katolikus tanítóképzője, a csíksomlyói intézmény, amely kisebb-nagyobb megszakításokkal csaknem száz évig működött. Alapítását Haynald Lajos püspök kezdeményezte, aki a képző vezetését a csíksomlyói ferencesekre bízta és P. Simon Jukundiánt nevezte ki az intézet első igazgatójának. A legelső évfolyam harminchét tanulója a csíksomlyói gimnázium egyik osztálytermében kezdte el tanulmányait. Mivel bentlakása nem volt, a községből és a környező falvakból gyalog jártak a tanulók iskolába. A távolabbi helységekből származók csíksomlyói házaknál laktak. 1888-ban a Római Katolikus Státus megkapta a régi Székház épületét, ekkor ideköltözött a gimnazisták szemináriuma és az internátus, majd amikor a gimnázium beköltözött Szeredába, a teljes székház-épületet a tanítóképző foglalta el. 1922-ben maga a képző is beköltözött a csíkszeredai gimnázium épületébe. 1931-ben az intézményt püspöki rendelettel Kézdivásárhelyre költöz-

Tanítóképzés diákok a húszas években
(Bálint Tibor csíksomlyói tanító hagyatékából.)

tették, majd 1934-ben Marosvásárhelyre és csak 1941-ben tért vissza Bölcshelyére. Ekkor kezdődött a Majláth nevet viselő tanítóképző számára az intézmény második, de ismét rövid ideig tartó aranykora, hiszen 1956-os (vagy levéltári adatok szerint 1958-as hivatalos) megszűnéséig több mint félezer növendék szerzett itt tanítói oklevelet és évtizedekre megoldotta Csík-, Gyergyó- és Háromszék falvainak szakképzett pedagógusokkal való ellátását.

SZÁZ ÉVE NYITOTTA MEG KAPUIT A CSÍKSOMLYÓI ÁRVAHÁZ

Száz éve, 1913. október elején nyitotta meg kapuit a csíksomlyói árvaház. A Csíki Lapok híradása szerint az 1911-ben – a gimnázium Csíkszeredába költözését követően – kiürült csíksomlyói főgimnáziumi épület üresen állt, míg 1913-ban Csík vármegye kijavíttatta, „hogy a megye egész területén élő, elhagyott, szegény apátlan-anyátlan árvák egy bizonyos ideig, 6 évtől 12 éves korukig megfelelő otthont nyerjenek”. Az első karácsonyon hatvan lakója volt a csíksomlyói árva- és szeretetháznak, akiknek, nemes szívű adományozók jóvoltából, „dúsan megrakott karácsonyfájuk” volt. 1916 őszén az árvaház lakóinak is menekülniük kellett, 1917-ben tértek vissza. 1923-ban a román állam az árvaházat állami felügyelet alá helyezte, de egészen 1948-ig, a tanügyi reformig a vincés nővérek működtek. A kommunizmus idején többszörösére nőtt a korábbi negyvenfős gyereklétszám. Az intézmény történetében hősök és kevésbé dicső időszakok követték egymást. Az 1989-es rendszerváltás után Domokos Pál Péterről elnevezett intézet kilencven éves működés után, 2003-ban szűnt meg, amikor az egész országban felszámolták a mamut-árvaházakat. 2004-ben az egykori gyermekotthon épületét visszaszolgáltatták a Csíki Magánjavaknak, és az ingatlan is-

Árvák munka közben az 1910-es években. Csató János tanár felvétele
(A Csíksomlyói Szent Péter és Pál templom Domus Historiájából.)

mét az árva, szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek élettere lett: 2009-ben itt jött létre a Bőjte Csaba által alapított Szent István Kollégium, amelynek 2012-ben 96 lakója volt.

NOVEMBERI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Száznegyvenöt éve, 1868. november 1-jén **született** Csíksomlyón **Fodor Róza** festőművésznő, dr. Oláh Gusztáv elmeorvos felesége, Oláh Gusztáv színházi rendező, díszlet- és jelmeztervező, főiskolai tanár édesanyja.

Negyvenöt éve, 1968. november 1-jén adta hírül a központi sajtó, hogy az **RSZK Legfelsőbb Törvényeszeke megsemmisítette a Kurkó Gyárfást és a Bodor Bertalant elítélő végzéseket**.

Kilencven éve, 1923. november 2-án **született** Csíkszentmártonban **Horváth Tibor** gyógyszerészeti szakiró. 1946–47-ben Csíkszeredában Löffler Marcell gyógyszerterárában dolgozott. Húsz éve, 1993. szeptember 28-án hunyt el.

Száz éve, 1913. november 4-én **született** Csíkszeredában **Venczel József** szociológus, egyetemi tanár.

Százötvenöt éve, 1898. november 5-én **született** Budapesten **Wender Jenő** (Eugene John Wender) angliai feltaláló. Az első világháborúig Csíkszeredában élt.

Negyvenöt éve, 1968. november 6-án **hunyt el** Batizon **vitéz Antal Berárd OFM** teológiai tanár. 1935-ben Csíksomlyón volt házfőnök.

Húsz éve, 1993. november 7-én **hunyt el** Csíkszeredában **Löffler Vilmos** gyógyszerész, a csíkszeredai Közegészségügyi és Járvány megelőző Állomás munkatársa.

Százötvenöt éve, 1858. november 12-én **született** Szépvízen **Fejér Sándor** Csík vármegye alispánja.

Nyolcvan éve, 1933. november 16-ától **dr. Otetea Valér** csíkszeredai ügyvédet nevezte ki a liberális kormány Csík vármegye prefektusává.

NÉGYSZÁZ ÉVE NEVEZTÉK KI FŐKAPITÁNYNAK MIKÓ FERENCET

Négyszáz éve, 1613. november 18-án, fejedelemmé választását követően Bethlen Gábor saját korábbi tisztségére érdemesítette odaadó hívét, Mikó Ferencet, kinevezve őt Csík-, Gyergyó- és Kászonszék főkapitányává, mert az a leendő fejedelemnek akkor is hűséges követője maradt, „midőn a változó és állhatatlan szerencse kockája úgy hozta, hogy az ő és a haza szabadsága visszanyerése végett a levert ország határait el kellett hagynia”. E tisztségét 1635-ig, haláláig viselte. (Szöcs János történész adatai alapján)

Négyszáz éve, 1613. november 18-án, fejedelemmé választását követően **nevezte ki Bethlen Gábor Mikó Ferencet**, odaadó hívét **Csik-, Gyergyó- és Kászonszék főkapitányává**.

Százharmincöt éve, 1878. november 18-án **született** Kézdi-szentkeresztben és **ötvenöt éve**, 1958. november 3-án **hunyt el** Kézdivásárhelyen **Paál András Imre** díszműlakatos, költő. Egy ideig Csíkszeredában működtetett műhelyt.

Százharmincöt éve, 1878. november 19-én **született**, valószínűleg Kászonújfaluban **dr. Ujfalusi Jenő**. Tizenhét éven keresztül, 1902–1919 között volt Csíkszereda polgármestere.

Százhusz éve, 1893. november 20-án **született** Nagytusnádon **Ábrahám Ambrus** akadémikus, zoológus, az MTA tagja.

Kilencven éve, 1923. november 21-én **hunyt el** Budapesten **Hankó Vilmos** kémikus, az MTA levelező tagja, a csiki fürdők kutatója. Parajdon született.

Százhuszonöt éve, 1888. november 21-én **született** Firtosmartonoson **Balássy Kálmán dr.** csíkszeredai kórházi főorvos, belgyógyász osztályvezető.

Száznegyven éve, 1873. november 22-én **hunyt el** Kolozsváron **Bocskay Tobiás** minorita-rendi gimnáziumi tanár, az aradi Alföld című napilap munkatársa. Csíkszentmártonban született.

Tíz éve, 2003. november 26-án **hunyt el** autóbalesetben **Miklós József** csíkszeredai nyelvész, nyelvtanár.

Százöt éve, 1908. november 28-án **született** Kozmásdon **Balázs András Sándor** plébános, hittanár.

Mikó Ferenc (A Csíki Székely Múzeum tulajdona.)

SZÁZ ÉVE SZÜLETETT VENCZEL JÓZSEF

Száz éve, 1913. november 4-én született Csíkszeredában Venczel József szociológus, egyetemi tanár. Középiskolai tanulmányait szülővárosában végezte a Római Katolikus Főgimnáziumban, ahol édesapja matematika–fizika szakos tanár volt. Itt érettségizett 1930-ban. Kolozsváron jogot végzett. Egyetemi hallgatóként kapcsolódott az Erdélyi Fialatok falukutató mozgalomhoz, a Faluszeminárium és az Erdélyi Fialatok szerkesztőségi tagja (1931–32), a kassai Új Élet erdélyi szerkesztője, a Hitel című folyóirat egyik szerkesztője volt. 1941-től az Erdélyi Tudományos Intézet tanára, a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem jogi és közgazdasági karán a szociológia és statisztika tanára volt. 1947-ben letartóztatták, a pitești-i internáló táborba került, ahonnan egy év múlva szabadult, de az egyetemi katedrára nem térhetett vissza, 1948–1950 között az Erdélyi Múzeum Egyesület főlevéltárosa és tudományos kutatója, míg 1950 februárjában a kommunista hatalom újra letartóztatta, és koholt vádak alapján tizenkét év börtönbüntetésre ítélték. 1961. január 1-jén szabadult, megromlott egészséggel. Halála előtt néhány évvel ismét visszatért a tudományos életbe, 1969-től ismét dolgozott társadalomkutatóként, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem filozófia és szociológia karán. 1971-ben nyugdíjazták. Utolsó nagy munkája a Romániai magyar irodalmi lexikon szerkesztési módszerének kidolgozása. 1972. március 16-án hunyt el Kolozsváron. Temetésén Márton Áron püspök búcsúztatta. „Az embert szerette, de az emberek között a magyart, székelyt nem tagadta meg, sőt büszkén megvallotta hitével.” – mondta róla Domokos Pál Péter, aki tanára, barátja, közeli munkatársa volt.

Diáktársakkal a húszas években: Venczel József, Birta Imre és László Imre (A Csíki Székely Múzeum tulajdona.)

Csíkszeredában két emléktáblát is elhelyeztek tiszteletére: volt iskolájában, illetve szülőházának helyén. Egy utca, valamint egy iskolaközpont is a Venczel József nevet viseli. (A Wikipedia és a Romániai Magyar Irodalmi Lexikon nyomán)

SZÁZÖTVENÖT ÉVE SZÜLETETT FEJÉR SÁNDOR

Százötvenöt éve, 1858. november 12-én született Szépvízen Fejér Sándor Csík vármegye alispánja. Tanulmányait Csíksomlyón és Kolozsváron végezte. 1883-ban lépett Csík vármegye szolgálatába. 1884-től felcsiki szolgabíró, 1886-tól a felcsiki járás főszolgabírója. Sok éven keresztül Csík vármegye alispánja volt. 1916-ban, a vármegye kiüritésekor dr. Gyalóky Sándor főispánnal együtt, utolsóik között hagyta el Csíkszeredát, és elsőik között tért vissza. „Mint a csíkszeredai Népszövetségnek elnöke, az egyháztanácsnak és a Status igazgatótanácsának tagja, hitéletünknek végig akció munkása volt. (...) kiváló szaktudásával és bölcsességével kivette részét a magyarság gazdasági küzdelméből is.” – olvasható a Csíki Lapokban 1931. február 1-jén megjelent méltatásban. Csík vármegye utolsó magyar alispánja 1931. január 30-án hunyt el.

Fejér Sándor (A Csíkszeredai Takarékpénztár Emlékkönyve)

DECEMBERI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Hetven éve, 1943. decemberében **Salkaházi Boldog Sára** szociális testvér **előadást tartott Csíkszeredában.**

Kilencvenöt éve, 1918. december 1-jén **tartották a gyulafehérvári nagygyűlést,** amely kimondta Erdély Romániával való egyesülését.

Nyolcvanöt éve, 1928 decemberében **általános választásokat tartottak Romániában.** A Csíki Lapok közölte a Magyar Párt jelöltjeinek névsorát: a december 12-i képviselő-választáson dr. László Dezső, dr. Willer József, dr. Bitay Árpád szerepelt jelöltként, a december 15-i általános szenátorválasztáson dr. Gyárfás Elemér volt a csíks megyei jelölt, a december 17-i községi tanácsosok által választandó szenátorjelölt pedig dr. Pál Gábor volt.

Kétszáz éve, 1813. december 2-án **született** Csíkszentgyörgyön és **száznegyven éve,** 1873. június 2-án **hunyt el** Székelyudvarhelyen **Cziriel Antal** gimnáziumi igazgató, egyházi író.

Kilencven éve, 1923. december 4-én **született** **Ambrus György** plébános, vértanú. Két évig Nagykászonban szolgált. A Duna-csatornánál hunyt el.

Százhusz éve, 1898. december 5-én **hunyt el** Budapesten **Körmendy Lajos** honvéd alezerebes. Csíkszentmártonban született.

Nyolcvanöt éve, 1928. december 9-én **született** Csíkszeredában **Búzás Gábor** fogorvos, szájsebész. Győrben hunyt el 2006-ban.

Százötven éve, 1863. december 10-én **született** Székelyudvarhelyen **Vass Béla** teológiai tanár, 1889-ben Csíknagyboldogasszony káplánja.

Hatvan éve, 1953. december 15-én **hunyt el** **Gál Ferencné Sántha Julianna** csíksomlyói szövegasszony, iparművész.

Százötvenöt éve, 1858. december 16-án **született** Nagyállón **Kain Albert** vasútépítő mérnök. Részt vett a Csíkszereda–országhatár vasútvonal kiépítésében.

Tribúnt épít a Korcsolyaegylet – írta a Csíki Lapok nyolcvan évvel ezelőtt, **1933. december 17-én.**

Száz éve, 1913. december 17-én városi **képviselő választásáról** számolt be a Csíki Lapok. A polgárság és szövetszert pártok csatájából első ízben a második, vagyis a tisztviselő, kereske-

dők és iparosok együttese került ki győztesen. A leadott szavazatok száma is példátlan volt az addigi várostörténetben.

Száz éve, 1913. december 17-én **fürdőmegnyitásról** írt a Csíki Lapok. A kádfürdőt az izraelita templom udvarán nyitották meg.

Százkilencvenöt éve, 1818. december 18-án **született** Nagyalambfalván **Feleki Miklós** színész, rendező, színházigazgató. Először Csíkszeredában lépett színre Kísfaludi Ilkájában mint Alexís.

Százötven éve, 1863. december 18-án **született** Csíkszentkirályon **Kolumbán Ágoston** iskolaigazgató. Csíksomlyón tanult, Csíkszentsimonban tanított, majd Erzsébetvárosban volt az iparos tanonciskola igazgatója.

Ötvenöt éve, 1958. december 19-én **hunyt el** Budapesten **Balogh István** drámaíró, Csíkszentsimon és Csíkszatószeg körjegyzője, volt tusnádfürdői lakos.

Huszonöt éve, 1988. december 20-án **hunyt el** Budapesten **Veress Anna** politikus, római katolikus szerzetes. Csíkszeredában született.

Nyolcvan éve, 1933. december 20-án **született** Csíkrákoson **Kosz Szilveszter** táncmester, néptáncos.

Százhetven éve, 1843. december 22-én **született** Budapesten **Sieber István** csendőrfőhadnagy, csíkszeredai szakaszparancsnok.

Negyvenöt éve, 1968. december 25-én számolt be Hargita megyei napilap arról, hogy **útra kelt Bukarest felé a** felmérhetetlen értékű **csíkszentkirályi ezüstkincs.**

Százöt éve, 1908. december 26-án **született** Kászonjakabfalván és **hús év,** 1993. szeptember 17-én **hunyt el** Kolozsváron **Paktai József** történetíró, a Csíkszeredai Római Katolikus Főgimnázium igazgatója.

Száz éve, 1913. december 28-án **született** Csíkszeredában **Diósady Pál** vegyész-mérnök, gyógyszergyártási szakértő, szakíró.

Negyven éve, 1973. december 29-én **leplezték le** Doru Popovici **Bálcescu-** és Szobotka András **Petőfi-szobrát** a csíkszeredai Mikó-vár előtt.

HATVAN ÉVE HUNYT EL GÁL FERENCÉ

Hatvan éve 1953. december 15-én hunyt el Csíksomlyón Gál Ferencné Sántha Julianna népművész, szövőasszony. 1902. augusztus 19-én született Csíkpálfalván. 1925. október 25-én kötött házasságot Gál Ferenc csíkpálfalvi tanítóval. Textilművészi munkássága is ugyanebben az időszakban kezdődhetett. A Csíki Lapok szerint Gál Ferencné a „közönséges” székely osztóvátát saját céljainak megfelelően átalakította, kiszélesítette, így „egyvégtében, és szíliben” állíthatta elő szőnyegeit. „Szorgalmas székely asszonyokból munkás és lelkes szövőgárdát nevelt.” Gál Ferencné a székely festékes képek, a székely gobelin, a képszőnyegszövés úttörőjeként többek között a

Gál Ferencné: Vadászat (Bándi Mária-Vámszer Géza: Székely táncok)

csíkrákosi Cserey-kúria falbfestményeit is szőnyegbe szőtte. Alkotásait gyakran jeles művészekkel, barátokkal cserélte „festményekre” a család, így is gazdagítva a messze földön híres műgyűjteményt.

NYOLCVAN ÉVE SZÜLETETT KOSZ SZILVESZTER

Nyolcvan éve, 1933. december 20-án született Csíkrákoson Kosz Szilveszter táncmester, néptáncos. 1957-től a marosvásárhelyi Állami Székely Népi Együttes tagja, 1959–1970 között a csíkszeredai rajoni kultúrház táncmestere volt. 1958-ban megalakította az első néptáncsoportot, a Hargita együttes alapját képző rajoni kultúrház együttesét. Ez az együttes számos országos díjat nyert. Gyűjtötte a felcsíki, aicsíki, menasági, kászoni és gyimesi néptáncokat és népdalokat, számos néptáncsoportot tanított. 1970–1973 között a Megyei Szaktanács kulturális szakirányítójaként saját táncsoportja mellett a falvak táncsoportjainak működését segítette, irányította. 1977–1985 között a Pionírház táncmestere. Gyermektáncsoportja számos országos díjat nyert. 1996. október 30-án hunyt el Csíkszeredában. Fia, ifj. Kosz Szilveszter a néhai táncmester emlékére alapítványt és táncsoportot hozott létre. (Neves Csíkiak könyvjelzősorozat nyomán, 2009).

Kultúrversenyen a Líceum táncosaival 1958-ban (Kosz Szilveszter a guggoló sorban jobbról)

NEGYVEN ÉVE LEPLEZTÉK LE A BÁLCESCU- ÉS A PETŐFI-SZOBROT

Az 1848-as forradalomról való megemlékezések részeként, negyven éve, 1973. december 29-én leplezték le Doru Popovici Bálcescu- és Szobotka András Petőfi-szobrát a csíkszeredai Mikó-vár előtt. Az ünnepséget a korabeli sajtó beszámolója szerint Ráduly Elek, az RKP városi bizottságának első titkára, a város polgármestere nyitotta meg. A szobrokat Fazekas Lajos, az RKP Hargita Megyei Bizottságának első titkára leplezte le. A forradalmárok jelentőségét Nicu Vrabie, Antal Imre és Becze Antal méltatták. Az ünnepség résztvevői, a korszak szokása szerint, táviratot intéztek Nicolae Ceaușescu pártfőtitkárhoz is. Az alkotásokat, a Vár tér rendezési munkálatainak részeként,

A Petőfi szobor leleplezésének pillanata (A Csíki Székely Múzeum tulajdona.)

2008. december 9-én új talapatokra és új helyre, a Törvényszék épületének közelébe helyezték át.

CSÍKSZEREDA MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATI INTÉZMÉNYEI

CSÍKSZEREDA ÖNKORMÁNYZATI SZÍNHÁZA

530102 Csíkszereda
Temesvári sgt. 6. sz.
Tel.: +40 266 310 670
E-mail: titkarsag@csikjatekszin.ro
www.csikjatekszin.ro

HARGITA NEMZETI SZÉKELY NÉPI EGYÜTTES

530102 Csíkszereda
Temesvári sgt. 6. sz.
Tel./fax: +40 266 371 362
E-mail: office@hargitatanc.ro
www.hargitatanc.ro

CSÍKI SZÉKELY MÚZEUM MIKÓ-VÁR

530132 Csíkszereda, Vár tér 2. sz.
Tel.: +40 266 372 024
Fax: +40 266 311 727
E-mail: info@csikimuzeum.ro
www.csikimuzeum.ro

CSÍK-INFO – TURISZTIKAI INFORMÁCIÓS IRODA

530110 Csíkszereda
Vár tér 1. sz.
Tel./fax: +40 266 317 007
E-mail: csikinfo@szereda.ro
www.szereda.ro

CSÍKSZEREDA KIADÓHIVATAL

Csíkszereda Polgármesteri Hivatala
Csíkszereda, Vár tér 1. sz.
Tel.: +40 266 371 464
E-mail: varoshaza@szereda.ro

CSÍKI SPORTEGYLET

Csíkszeredai Sportcsarnok
Csíkszereda, Stadion u. sz. n.
Tel.: +40 751 101 229